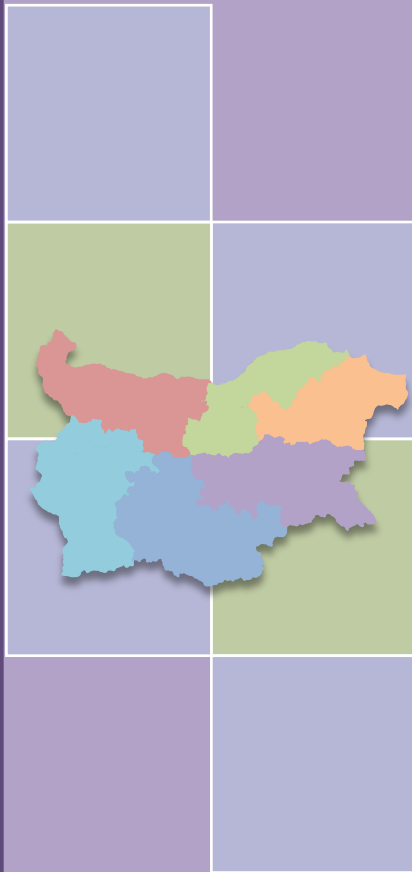

2017

**МЕЖДИННА ОЦЕНКА ЗА
ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА
РЕГИОНАЛНИЯ ПЛАН ЗА
РАЗВИТИЕ 2014-2020 г.
НА ЮГОИЗТОЧЕН РАЙОН
ОТ НИВО 2**

Междинната оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югоизточен район от ниво 2, е изготвена от екип на *Агенция СТРАТЕГМА ООД* в изпълнение на договор № РД-02-29-216/14.07.2017 г. за изпълнение на поръчка с предмет: **"Извършване на междинна оценка на регионалните планове за развитие за периода 2014-2020 г."**, с възложител Министерство на регионалното развитие и благоустройството. Заключениеята и тълкуванията, които се съдържат в настоящия документ, представляват експертното мнение на експертите на *Агенция СТРАТЕГМА ООД* и по никакъв начин не следва да се приемат като становище или официална позиция на Министерство на регионалното развитие и благоустройството.

Наименование на проекта:	Извършване на междинна оценка на регионалните планове за развитие за периода 2014-2020 г.	
Идентификационен номер:	91-00-39	РД-02-29-216/14.07.2017 г.
Страна:	България	
	Възложител:	Изпълнител:
	МИНИСТЕРСТВО НА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ И БЛАГОУСТРОЙСТВОТО	Агенция СТРАТЕГМА ООД
Адреси:	гр. София, ул. "Св. Св. Кирил и Методий" 17-19	София 1000 ул. "Г.С. Раковски" № 18
Тел./факс:	+359 2 940 53 25 +359 2 940 53 20	+359 2 981 47 38
e-mail:		agency@strategma.bg
Лица за контакти:		Станка Делчева – Координатор на проекта
Заглавие на доклада:	Междинна оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие 2014-2020 г. на Югоизточен район от ниво 2, стр. 63	
Период на изпълнение:	17 юли – 14 ноември 2017 г.	
Подписи:	_____	

СЪДЪРЖАНИЕ

Списък на графиките и таблиците	v
Списък на използваните съкращения.....	vii
I. ВЪВЕДЕНИЕ	8
1. Общи положения	8
2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки	11
3. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮИР	13
II. ПЪРВОНАЧАЛНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР.....	16
1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮИР	16
2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях	21
3. Промени в социалното и икономическото развитие на ЮИР и съответствие на РПР с тях.....	26
4. Първоначалните резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори	32
5. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР	42
6. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР	52
III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ.....	54
1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР.....	54
2. Актуализация на РПР на ЮИР	57
3. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.	59
Източници и референтни документи.....	62

СПИСЪК НА ГРАФИКИТЕ И ТАБЛИЦИТЕ

графика 1.	Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР	16
графика 2.	Население в ЮИР и по области за периода 2008-2016 г. и прогнозни данни за 2020, 2025 и 2030 г., брой	26
графика 3.	Динамика на растежа на БВП за периода 2005-2016 г. и прогнозни данни за 2017-2020 г.	27
графика 4.	Ръст на БВП за периода 2000-2015 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %	27
графика 5.	БВП на глава от населението за ЮИР, България и ЕС 28, 2010-2015 г., лв.	28
графика 6.	Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2016 г.	28
графика 7.	Коефициент на безработица за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2016 г.	29
графика 8.	Общ доход на лице от домакинство в ЮИР, 2008-2016 г., лв.	29
графика 9.	Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	29
графика 10.	БВП на човек от населението за ЮИР, по области, 2011-2015 г., лв.	31
графика 11.	Коефициент на заетост (15-64 г.) за ЮИР, по области, 2007-2016 г.	31
графика 12.	Коефициент на безработица за ЮИР, по области, 2005-2016 г.	31
графика 13.	Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮИР, по области, 2008-2015 г., лв.	31
графика 14.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2015 г.	34
графика 15.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2015 г.	34
графика 16.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2015 г.	36
графика 17.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2015 г.	36
графика 18.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2015 г.	37
графика 19.	Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2015 г.	39
графика 20.	Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮИР, октомври 2017	40
графика 21.	Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., октомври 2017	40
графика 22.	Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР.....	41
графика 23.	Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %.....	49
графика 24.	Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %.....	49
графика 25.	Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	49
графика 26.	Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %.....	49
графика 27.	Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	50
графика 28.	Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	50

таблица 1.	Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.....	12
таблица 2.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори	15
таблица 3.	Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите.....	15
таблица 4.	Принос на РПР към постигането на националните цели на ключовите индикатори, съответно на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020".....	15
таблица 5.	Степен на постигане на целите на ключовите индикатори.....	30
таблица 6.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1	33
таблица 7.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2	35
таблица 8.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3	37
таблица 9.	Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4	38
таблица 10.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	43
таблица 11.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	44
таблица 12.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	46
таблица 13.	Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори.....	47
таблица 14.	Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"	50
таблица 15.	Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2015 г.....	55

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
ЕК	Европейска комисия
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕС	Европейски съюз
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020
ЕФР	Европейски фонд за рибарство
ЕФРР	Европейския фонд за регионално развитие
ЗРР	Закон за регионалното развитие, приет 2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ. бр.13 от 2017 г.
КФ	Кохезионен фонд
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.
ОСР	Областна стратегия за развитие
ОПР	Общински план за развитие
ОПДУ	ОП "Добро управление" 2014-2020 г.
ОПИК	ОП "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.
ОПОС	ОП "Околна среда" 2014-2020 г.
ОПРЧР	ОП "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.
ОПРР	ОП "Региони в растеж" 2014-2020 г.
ОПТТИ	ОП "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.
ПРСР	Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.
РПР	Регионален план за развитие
РСР	Регионален съвет за развитие
СЦР	Северен централен район от ниво 2
СЗР	Северозападен район от ниво 2
СИР	Североизточен район от ниво 2
СР	Съвет за развитие при Министерския съвет
ЮЗР	Югозападен район от ниво 2
ЮИР	Югоизточен район от ниво 2
ЮЦР	Южен централен район от ниво 2

I. ВЪВЕДЕНИЕ

1. Общи положения

Регионалният план за развитие на Югоизточен район от ниво 2 за периода 2014-2020 г. [РПР на ЮИР] е приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.

Териториалният обхват на Югоизточния район от ниво 2 [ЮИР] включва областите Бургас, Сливен, Стара Загора и Ямбол.

Междинната оценка за изпълнението на РПР на ЮИР е изготвена във връзка с разпоредбата на чл. 33, ал. 1 от *Закона за регионалното развитие*¹ [ЗРР]. Съгласно ал. 2 на чл. 33 от ЗРР междинната оценка на РПР на районите от ниво 2 включва:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на РПР за периода до 2020 г.

ЗРР определя системата за "*планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие*"². Законът дефинира *държавната политика за регионално развитие*³, като създаваща условия за балансирано и устойчиво интегрирано развитие на районите и общините и обхващаща система от нормативно регламентирани документи, ресурси и действия на компетентните органи, насочени към:

- намаляване на **междурегионалните и вътрешнорегионалните различия** в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за **ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост**;
- развитие на **териториалното сътрудничество**.

¹ обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

² чл. 1, ЗРР

³ чл. 2, ал. 2 от ЗРР

Държавната политика за регионално развитие се основава на следните принципи⁴:

- стратегически подход на планиране;
- програмиране и концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от фондове на Европейския съюз, частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики, инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;
- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

Стратегическото планиране на регионалното развитие обхваща разработването и актуализацията на система от документи за **постигане на устойчиво интегрирано регионално и местно развитие, включително развитие на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество.**

Законът определя два типа документи за политиката за регионално развитие:

- Стратегически документи, включващи:
  - Национална стратегия за регионално развитие [НСРР];
  - Областни стратегии за развитие [ОСР].
- Планови и програмни документи, включващи:
  - Регионални планове за развитие [РПР];
  - Общински планове за развитие [ОПР];
  - Интегрирани планове за градско възстановяване и развитие [ИПГВР].

---

⁴ чл. 2, ал. 3 от ЗРР

Документите за стратегическо планиране, вкл. и РПР служат за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и градовете, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз и идентифициране на проекти, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие⁵.

РПР представляват **средносрочни рамкови документи**, определящи целите и приоритетите за **устойчиво интегрирано регионално и местно развитие на територията на съответния район**, в съответствие с предвижданията на *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.* [НСРР], и другите структуроопределящи политики. Съгласно чл. 11, ал. 3 от ЗРР, РПР се разработват в съответствие с *регионалните схеми за пространствено развитие* на съответния район от ниво 2. *Към момента на приемането на РПР, както и към момента на изготвяне на междинната оценка, не са разработени и приети регионалните схеми за пространствено развитие на съответните райони от ниво 2. От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР, е разработена и приета само Националната концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025.*

Съгласно чл. 11, ал. 4 от ЗРР, РПР съдържат:

- анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние и потенциала за развитие на съответния район за планиране;
- целите и приоритетите за развитие на района за определен период;
- списък на големи проекти с регионално значение (нов текст, 2016);
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони (нов текст, 2016);
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата (нов текст, 2016);
- обща оценка на необходимите ресурси за реализация на плана;
- индикаторите за наблюдението и оценката на плана;

---

⁵ чл. 9, ал.2 от ЗРР

- необходимите действия по наблюдението, оценката и актуализацията на плана;
- описание на необходимите действия за прилагане принципа на партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- предварителната оценка на плана.

РПР следва да отчитат предвижданията и инвестиционните намерения на секторните стратегии за развитие за територията на района и се използват като основа при разработването на схеми за регионална държавна помощ. В началото на 2016 г. с промени в ЗРР⁶, съдържанието на РПР е допълнено с три нови елемента, разгледани по-долу. Тяхното естество предполага актуализация на РПР, съгласно чл. 19, ал. 1, т. 3 от *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие* (ППЗРР).

РПР се приемат от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството⁷, който организира изработването, съгласуването и актуализирането на РПР за всеки от районите от ниво 2⁸.

Изпълнението на РПР се отчита чрез **годишните доклади**⁹ за наблюдението на изпълнението на РПР на основата на данните от системата за наблюдение и оценка на регионалния план за развитие. Наблюдението на изпълнението на РПР се осъществява от съответните **Регионални съвети за развитие** [РСР].

В периода на изпълнение на РПР на ЮИР 2014-2020 г. са изготвени **три годишни доклада** за наблюдението на изпълнението на РПР, съответно за 2014, 2015 и 2016 г.

2. Изпълнение и актуалност на препоръките от предишни оценки

В съответствие с нормативната уредба и добрата практика преди официалното приемане на РПР на ЮИР, е изготвена *предварителна (ex-ante) оценка*. Предварителната оценка включва оценка за социално-икономическото въздействие на РПР и Екологична оценка (ЕО) на РПР по реда на *Закона за опазване на околната среда* (ЗООС). Тъй като ЮИР по своята същност са планови документи, които надграждат постигнатото през предходния планов период 2007-2013 г. предварителната оценка, освен за

---

⁶ Закон за изменение и допълнение на Закона за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 15 от 23.02.2016 г.

⁷ чл.11, ал.6 от ЗРР

⁸ чл.15, ал.2 от ППЗРР

⁹ чл. 86 и чл. 87 от ППЗРР

кохерентността и качеството на документите проследява и за връзката и съгласуваността на плановете с изводите, поуките и постигнатите резултати и въздействие от изпълнението на предходните РПР. В този смисъл, тя отразява и изпълнението и актуалността от предишни извършвани оценки.

Направената оценка потвърждава, че РПР на ЮИР 2014-2020 г. е изготвен в съответствие с *Методическите указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г.*¹⁰ и е съобразен с приоритетите, целите и мерките, заложи в *Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. и Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020*. РПР на ЮИР 2014-2020 г. отчита основните постановки на *Стратегията Европа 2020* и на политиката за сближаване на ЕС за периода 2014-2020 г.

Направените в *предварителната оценка* на РПР на ЮИР 2014-2020 г. препоръки за подобряване на различни части на плана са отразени в значителна степен, текстът е прецизиран и са нанесени технически корекции.

таблица 1. Отразяване на препоръките от предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

Област	Отразяване на препоръките
Препоръки към социално-икономическия анализ	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към SWOT-анализа	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към стратегическата част – визията, целите и приоритетите за развитие на района за периода 2014-2020 г.	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към оценката на финансовите ресурси за постигането на целите на плана	Отразени са всички направени препоръки
Препоръки към индикаторите за наблюдение и оценка на изпълнението на плана, вкл. глобалните екологични индикатори	Отразени са всички направени препоръки, вкл. за определяне на целеви стойности на глобалните екологични индикатори. В съответствие с направените препоръки в предварителната оценка, са прецизирани и допълнени индикаторите с липсващи изходни или целеви данни. Включени са и допълнителни индикатори по отношение на някои специфични цели при отчитане на особеностите на региона.
Препоръки към описаните действия и механизми за наблюдение, оценка и актуализация на РПР, за прилагане на принципа за партньорство и осигуряване на информация и публичност на плана	Отразени са всички направени препоръки

¹⁰ Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Не са приети и отразени препоръки, свързани с набавяне на информация, за която не съществуват данни, различни от посочените. При анализиране на показателите са използвани последните налични статистически данни от съответните използвани източници. Резултатите и препоръките от предварителната оценка са интегрирани в окончателната версия на РПР на ЮИР.

Неразделна част от *Предварителната оценка на проекта на РПР на ЮИР 2014-2020 г.* е *Доклада за Екологичната оценка на РПР на ЮИР*. Процедурите по екологичната оценка на плана са приключили със *Становище по ЕО № 6-2/2013 г. на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите*. Препоръките от Екологичната оценка и от Становището на МОСВ са включени в аналитичната и стратегическа част на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

За периода от началото на изпълнението на РПР на ЮИР до октомври 2017 г. не са извършвани тематични оценки или оценки за специфични случаи на РПР.

3. Методика за оценка напредъка на изпълнението на РПР на ЮИР

Европейските методически инструменти за оценка на социално-икономическото развитие определят междинната оценка като важен инструмент за осигуряване на обратна връзка към управляващите и заинтересованите страни по изпълнение на плановете и програмите, за да продължат тяхното изпълнение и ако е необходимо да се предприемат мерки за преориентиране и по-добро адресиране на проблемите.

В пълно съответствие с този подход, съгласно ЗРР¹¹ междинната оценка включва:

- оценка на първоначалните резултати от изпълнението;
- оценка на степента на постигане на съответните цели;
- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси;
- изводи и препоръки за изпълнението на съответния документ.

Оценката на РПР на ЮИР е изготвена според изискванията на ЗРР, *Насоките на ЕК за програмния период 2014-2020 г., Ръководството за оценка на социално-икономическото развитие EVALSED¹², Техническата спецификация за изпълнение на*

---

¹¹ чл.33,ал.2

¹² http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/evaluation/guide/guide_evalsed.pdf

поръчката, както и натрупания до момента опит при изготвяне на подобни оценки на стратегически и планови документи на областно, регионално и национално ниво.

За целите на оценката е разработена методика, която определя методите и съответните източници на информация, както и критериите за оценка на изпълнението на РПР. Разработена е *петстепенна оценъчна скала* за оценка на степента на:

- постигане на ключовите показатели на макро ниво и на степента на постигане на показателите по цели на *Стратегията Европа 2020* на регионално ниво и приноса на ЮИР за постигане на националните цели;
- постигане на заложените междинни стойности на индикаторите за изпълнение (специфични индикатори);
- постигане на глобалните екологични цели и на възможността за постигане на целевите стойности в края на периода – оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Оценени са причините за надхвърляне/непостигане на заложените междинни стойности на индикаторите за изпълнение, както и възможността за постигане на целевите стойности в края на периода – оценка на реалистичността на заложените целеви стойности.

Конструирани са индекси на постигане на приоритетите и целите на РПР:

- *Индекс на постигане по приоритети* – отразява степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време;
- *Индекс на постигане на целите* – отразява степента на постигане на заложеното изменение на стойностите на ключови индикатори и цели на регионално ниво по Стратегията Европа 2020 за оценявания период.

За целите на оценката на ефикасността е използван конструиран индекс на ефикасност – използван финансов ресурс към степен на постигане на целевите стойности (процент на постигане на заложеното изменение) по приоритети и на общо ниво на ключови индикатори и цели по Стратегията Европа 2020.

Индексите също се групират в *петстепенни оценъчни скали*. За целите на оценката са използвани следните оценъчни скали и категории:

таблица 2. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори и степен на изпълнение на приоритети (СИП), въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

Скала	Дефиниция	Степен на изпълнение на приоритети
5 ↑	Постигната междинна цел на индикатор над 125	Напредък, значително над планирания по изпълнение на приоритета/целта
4 ↗	Постигната междинна цел на индикатор между 110 и 125%	Напредък над планирания по изпълнение на приоритета/целта
3 →	100% (между 90 и 110%) постигната междинна цел на индикатор	Постигнат планиран напредък по изпълнение на приоритета/целта
2 ↑	Постигната междинна цел на индикатор между 50 и 90%	Задоволителен напредък по изпълнение на приоритета/целта
1 ↗	Постигната междинна цел на индикатор между 10 и 50%	Ограничен напредък по изпълнение на приоритета/целта
0 →	Постигната междинна цел на индикатор между 0 и 10%	Без напредък по изпълнение на приоритета/целта

таблица 3. Степен на постигане на целите (СПЦ), въз основа на степента на изпълнение на приоритетите

5 ↑	Напредък, значително над планираното по целта
4 ↗	Напредък над планираното по целта
3 →	Постигнат планиран напредък по целта
2 ↑	Задоволителен напредък по постигането на целта
1 ↗	Ограничен напредък по постигането на целта
0 →	Без напредък по постигането на целта

таблица 4. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори, съответно принос към националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
4 ↗	Постигнат планиран принос над планирания
3 →	Постигнат планиран принос
2 ↑	Задоволителен принос
1 ↗	Ограничен принос
0 →	Без принос

При изготвянето на *междинната оценка* са използвани последните актуални данни за основните индикатори на национално и регионално ниво към края на 2016 г. Последните налични данни за разгледаните индикатори на областно ниво са за 2015 и 2016 г.

II. ПЪРВОНАЧАЛНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА РПР НА ЮИР

1. Рамка за изпълнение на целите и приоритетите за регионално развитие в ЮИР

1.1. Цели и приоритети за регионално развитие на ЮИР

Визията, определена в РПР на ЮИР е "Югоизточен район – привлекателно място за живот и бизнес, със съхранено природно и културно наследство, ефективно използващо своя потенциал за постигане на устойчиво и балансирано социално-икономическо развитие със затвърждаване на традициите си в туризма и енергетиката".

РПР на ЮИР определя четири стратегически цели за развитието на района, конкретизирани чрез дванадесет приоритета.

графика 1. Взаимовръзки между целите и приоритетите на РПР на ЮИР

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3	СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 4
Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на цялостно околната среда развитие	Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално	Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места
<p>ПРИОРИТЕТ 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в Югоизточен район</p>	<p>ПРИОРИТЕТ 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда</p> <p>ПРИОРИТЕТ 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план</p> <p>ПРИОРИТЕТ 3. Подобряване качеството на живот в селските райони</p>

Оценката на първоначалните резултати от изпълнението на РПР на ЮИР, степента на постигане на целите, както и ефективността на използваните ресурси е изготвена въз основа на анализ на информация от официални статистически източници (НСИ, ЕВРОСТАТ), *Годишните доклади за изпълнение на наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР (2014-2020) за 2014, 2015 и 2016 г.*, данни от *Информационната система за управление и наблюдение на средствата от ЕС в България 2020* (ИСУН 2020) и

*Интегрираната система за администриране и контрол (ИСАК)*¹³, както и данни, публикувани на интернет страниците на Програмите за териториално сътрудничество 2014-2020.

В РПР на ЮИР са определени индикативните финансови ресурси за изпълнение на плана за периода 2014-2020 г. в размер на **1 983,1 млн. лв.**, като от структурните инструменти на ЕС, е предвиден принос от ЕФРР в размер на **851,51 млн. лв.**, **от други фондове на ЕС – 659,8 млн. лв.**, **от национално публично финансиране – 369 млн. лв.**, **частно финансиране – 102,7 млн. лв.** **Не е предвидено участие на други финансови инструменти.**

За мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и бюджетите на общините, свързани с политиката за регионално развитие, в периода 2014-2016 г. липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на РПР на ЮИР. Частично, такава информация е събрана чрез *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР*, като тя е отразена при оценката на напредъка по изпълнение на отделните приоритети чрез съответните специфични индикатори.

При оценка на степента, в която са постигнати междинните цели (2015 г.) на специфичните индикатори на РПР на ЮИР е използвана информация от *Годишните доклади за наблюдение на изпълнението за 2014, 2015 и 2016 г.* Предвид това, че за множество от специфичните индикатори, *Годишните доклади* представят информация за проекти и мерки, осъществявани през периода до 2016 г. с финансов ресурс на програмите 2007-2013 г., за целите на оценката е извършвана верификация на данните за индикаторите по приоритети с цел отразяване на проектите, финансирани в рамките на оценявания период, т.е. от 2014 г. – както от ЕС фондове, така и от национален и местни бюджети (при налични данни в годишните доклади за изпълнение).

Орган за провеждане на държавната политика за регионално развитие в ЮИР е РСР на ЮИР.

---

¹³ <http://iacs-online.dfz.bg/apex/f?p=100:43:4349657656453329>

1.2. Прилагане на принципа на партньорство

Прилагането на принципа на партньорство включва информиране за РПП на всички заинтересовани страни, възможност за изразяване на мнения и представяне на предложения чрез формални и неформални работни срещи, осъществяване на широко консултиране чрез организиране на публични дискусии, в т.ч. и чрез интернет, участие във формални структури за планиране и мониторинг със състав, основан на принципа на партньорството – власти на различните равнища, социални и икономически партньори, гражданско общество.

В процеса на наблюдение на изпълнението на РПП, РСР осигурява участието на органите на централната и местната власт, социално-икономическите партньори, академични институции, юридически лица с нестопанска цел, работещи в областта на регионалното развитие, спазвайки принципа за партньорство, което от своя страна гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на целия процес.

Осъществява се координация и взаимодействие между членовете на РСР, членовете на РКК и Секретариата на РСР. Подобро е взаимодействието с централните и териториалните структури на изпълнителната власт при изпълнението на решенията на РСР.

С проведените съвместни заседания на РСР и РКК е подобрена координацията между областите, общините, министерствата и социално-икономическите партньори за ефективно и ефикасно провеждане на държавната политика на територията на района, посредством адекватно планиране, изпълнение, наблюдение и оценка на стратегическите и планови документи на национално, регионално и местно ниво, касаещи регионалното развитие и опазването на околната среда в ЮИР.

1.3. Наблюдение и оценка на изпълнението на РПП на ЮИР

За целите на наблюдението на изпълнението на РПП на ЮИР и на напредъка по отношение на приоритетите и стратегическите цели е подготвен набор от индикатори, част от плана. Системата за наблюдение следва да гарантира за събирането на необходимата информация, чрез което се извършва наблюдението и оценка на плана. Напредъкът в изпълнението на приоритетите и стратегическите цели се следи чрез информация, събирана и анализирана от регионални отдели на *Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие"*, въз основа на която те изготвят *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПП*.

В съответствие с предвижданията на НСРР системата от индикатори за наблюдение и оценка на РПР на ЮИР се състои от две основни групи индикатори – предварително установени в национални и европейски стратегически документи (Стратегия "Европа 2020", макроикономическите критерии към НСРР, глобалните цели за опазване и възстановяване на околната среда) и специфични индикатори за наблюдение на отделните приоритети на плана.

Съгласно изводите на *Предварителната оценка на РПР на ЮИР*, системата от индикатори за наблюдение и оценка е **добре разработена и почива на стабилна методическа основа**. Посочените индикатори са свързани с националните и европейските стратегически цели, като също така отразяват регионалното ниво на планиране. Предварителната оценката не коментира предложените целеви стойности по конкретни индикатори – както на ключовите, така и по специфичните индикатори.

Анализът на определените междинни и крайни цели на ключовите индикатори за изпълнение на РПР на ЮИР показва, че е прилаган **амбициозен подход** при определяне на целевите стойности на **ключовите индикатори, което се отразява и на степента на изпълнение на заложените цели**.

Предварителната оценка констатира, че **глобалните екологични цели и адаптирането към климатичните промени са ясно застъпени в анализа на ЮИР**, като са отразени пряко в Приоритет 3. "Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР" на Стратегическа цел 1 на РПР.

Разработена е система¹⁴ от **7 количествени индикатора**, заедно с технически паспорти към тях за измерване на напредъка на интеграция на глобалните проблеми на околната среда при прилагане на регионалната политика в България, включително при изпълнението на РПР на ниво 2. Към октомври 2017 г. интернет страницата на проект "Конвенциите на Рио" е **неактивна**. През септември 2013 г. МРРБ публикува *Актуализирани индикатори за напредъка по прилагането на Конвенциите от РИО*. **Липсват данни за следващите години, вкл. за 2015 г., по които да може да бъде оценен напредъка по изпълнението на пет от седемте количествени индикатора**. За проследяването на два от тях – "Разходи за ДМА с екологично предназначение" и "Разходи за ДМА с

---

¹⁴ По проект "Конвенциите на Рио", финансиран от Българското правителство и Глобалния екологичен фонд <http://www.riococonventions.org/bg/Project-Information.html>

екологично предназначение на човек от населението", могат да бъдат използвани данни, поддържани от НСИ¹⁵.

За нуждите на Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство", МРРБ е разработен "Индекс за регионална климатична сигурност"¹⁶, чието предназначение е измерване и представяне на регионалното състояние, силните и слабите страни на регионите при интегрирането на въпросите, свързани с климатичните промени в процеса на планиране. В системата за наблюдение на РПР в България, не е налична информация за адаптиране и интегриране на Индексът на регионална климатична сигурност.

Индикаторите за глобалните цели за опадване на околната среда, както и регионалният индекс за климатична сигурност не са включени към системата от индикатори за наблюдение на постигането на целите на РПР.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление, част от показателите за принос към Стратегията "Европа 2020". От тази гледна точка, РПР не определя източници на информация за проследяването им, като съответно напредъка по тяхното изпълнение не е регистриран в *Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР*.

В *Становището по ЕО №6-2/2013 г. на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г. на министъра на околната среда и водите* не са посочени допълнителни мерки и индикатори за наблюдението и контрол на въздействията върху околната среда при прилагането на РПР на ЮИР 2014-2020 г.

Част от специфичните индикатори са **дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация** без да бъдат извършвани прекомерни разходи. Необходимо е прецизиране на конкретни индикатори, както и на подхода за определяне на базова и целеви стойности за някои от тях.

---

¹⁵ НСИ поддържа информация за индикатор "Наличност на дълготрайните материални активи с екологично предназначение (ДМА-ЕП) към края на годината по статистически зони, райони и области" с данни за периода 2010-2015 г.

¹⁶ Като част от проект "Региони за устойчива промяна", по програма INTERREG IVC на ЕС

2. Ключови промени в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС и съответствието на РПР с тях

След приемането на РПР, в политиката за интегрирано устойчиво развитие на национално ниво и на ниво ЕС са направени следните ключови промени:

- в *Закона за регионалното развитие* са направени 7 изменения и допълнения¹⁷, две от които са **съществени** и имат отражение върху процеса на планиране и изпълнение на документите за стратегическо планиране на регионалното развитие;
- актуализирана е подзаконовата нормативна уредба – *Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие*¹⁸ (ППЗРР), приета е *Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области)*¹⁹;
- приет е нов *Устройствения правилник на Министерството на регионалното развитие и благоустройството*²⁰, с който е променена институционалната структура за управление на регионалното развитие, създадена е Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие";
- на ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване;
- началото на процеса на обсъждане на перспективите на политиката за сближаване за периода след 2020 г., в контекста на Бялата книга за бъдещето на Европа и изготвените документи за размисъл, които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това.

¹⁷ ДВ бр. 66 от 2013 г., в сила от 26.07.2013 г., бр. 22 от 2014 г., в сила от 11.03.2014 г., бр. 98 от 28.11.2014 г., в сила от 2014 г., бр. 9 от 2015 г., в сила от 3.02.2015 г., бр. 14 от 2015 г., **бр. 15 от 2016 г.**, **бр. 13 от 2017 г.**, и бр. 58 от 2017 г., в сила от 18.07.2017 г.

¹⁸ Приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., изм., бр. 93 от 2009 г., в сила от 24.11.2009 г., бр. 5 от 2010 г., бр. 97 от 2013 г., бр. 102 от 2014 г., в сила от 12.12.2014 г., **изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.**

¹⁹ приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., в сила от 8.11.2016 г.

²⁰ обн., ДВ, бр. 68 от 2017 г., в сила от 22.08.2017 г.

Основните промени в ЗРР, направени през 2016 г.²¹ са свързани със системата за планиране на пространственото развитие, като променят и част от изискванията, свързани със съдържанието на РПР, както и със системата за наблюдение на изпълнението на политиката за регионално развитие.

С промените от 2016 г. в ЗРР, обхватът на системата за планиране на пространственото развитие е ограничен до национално и регионално равнище²². Държавната политика за регионално развитие и структуроопределящите политики се провеждат съгласувано и във взаимодействие с *Националната концепция за пространствено развитие и регионалните схеми за пространствено развитие* (чл. 3, ал. 2 от ЗРР).

Промени са извършени в условията за определяне на *райони за целенасочена подкрепа от държавата* (РЦП), които се дефинират в *областните стратегии за развитие*²³. Обособените РЦП са **териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия** в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на държавната политика за регионално развитие.

Измененията предвиждат териториалният обхват на РЦП да се определя, като се отчитат категориите на общините по реда на *Закона за административно-териториалното устройство на Република България* и техните географски характеристики по данни на Българската академия на науките. В териториалния обхват на район за целенасочена подкрепа се включват:

- общините от четвърта и пета категория;
- общините от втора и трета категория при наличието на някоя от следните географски характеристики:
  - най-малко 50 на сто от територията на общината е в планински район;
  - най-малко 50 на сто от територията на общината е в полупланински район;
  - територията на общината е в пограничен район.

Тези промени предполагат актуализация на областните стратегии за развитие.

²¹ ДВ, бр. 15 от 2016 г.

²² чл. 1, ал. 2

²³ чл. 5, 6 и 7 от ЗРР

Промените в *системата за планиране на пространственото развитие* са свързани с разработването и актуализацията на система от документи за пространствено развитие на национално и регионално ниво, определящи стратегия за интегрирано пространствено развитие при отчитане на териториалния потенциал и принципите за балансирано устойчиво развитие²⁴. Системата от документи за планиране на пространственото развитие обхваща:

- Националната концепция за пространствено развитие;
- Регионалната схема за пространствено развитие на район от ниво 2;
- Регионалната схема за пространствено развитие на област.

От системата от документи е отпаднала *Концепцията за пространствено развитие на община*.

Посочените документи се намират в йерархична съподчиненост и се разработват за срок до 15 години с изключение на елементите на техническата инфраструктура в тях, които се планират за период до 30 години. Секторните стратегически документи на национално и регионално равнище се разработват в съответствие с действащите документи от системата за планиране на пространственото развитие. Условието, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на концепцията и схемите за пространствено развитие по се определят с **наредба**, приета от Министерския съвет по предложение на министъра на регионалното развитие и благоустройството. С приетата Наредба²⁵ не са указани срокове, в които следва да бъдат изготвени *Регионалните схеми за пространствено развитие на район от ниво 2*, в съответствие с които следва да бъдат разработени (приведени в съответствие) РПП.

От системата документи за пространствено развитие, дефинирани в ЗРР е разработена и приета само *Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025*²⁶. Към момента на приемането на РПП, както и към момента на изготвяне на междинната оценка, не са разработени и приети с *Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2*.

---

²⁴ Глава Втора "а" от ЗРР

²⁵ Наредба за условията, реда и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на Националната концепция за пространствено развитие, регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2 и регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 3 (области), приета с ПМС № 278 от 1.11.2016 г., обн., ДВ, бр. 88 от 2016 г., сила от 8.11.2016 г.

²⁶ приета с Протокол № 47.61 на Министерския съвет от 19.12.2012 г.

В обхвата на системата от документи за стратегическо планиране на регионалното развитие²⁷ са добавени *интегрираните планове за градско възстановяване и развитие*. *Интегрираният план за градско възстановяване и развитие* осигурява пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на дадена градска територия.²⁸ Същевременно не са определени условията, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на *интегрираните планове за градско възстановяване и развитие*.

Съдържанието на РПР е допълнено с три нови компонента:

- списък на големи проекти с регионално значение;
- мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони;
- мерки и дейности за адаптиране на района към промените в климата.

Условията, редът и сроковете за изготвяне, съгласуване, приемане, актуализиране и изпълнение на РПР се определят с ППЗРР. При актуализацията на ППЗРР от 2016 г. са ограничени предпоставките, при които се предвижда актуализация на РПР – отпаднала е възможността за актуализация *"на основата на резултатите от междинната или последващата оценка"*.

С промените в ЗРР е отпадало регламентираното изграждане на *Единна информационна система за управление на регионалното развитие и пространственото планиране*²⁹. Не е предвиден алтернативен модел за информационно осигуряване на политиката за регионално развитие и пространствено планиране.

С промените в ЗРР от 2017 г.³⁰ е предвижда основните документи за регионално развитие и пространствено планиране (НСРР, НКПР и Регионалните схеми за пространствено развитие на районите от ниво 2) да се изработват от *специализирано търговско*

---

²⁷ Глава трета "Стратегическо планиране на регионалното развитие" от ЗРР

²⁸ чл. 13а, ал. 1 от ЗРР, нов

²⁹ чл. 25 от ЗРР, отм.

³⁰ ДВ, бр. 13 от 7.02.2017 г.

дружество със сто процента държавно участие в капитала, в което правата на държавата се упражняват от министъра на регионалното развитие и благоустройството³¹.

Промените в *институционалната рамка* за управление на регионалното развитие са свързани с интегриране на функциите, свързани с управлението на регионалното развитие на досегашната Главна дирекция "Стратегическо планиране на регионалното развитие и административно-териториално устройство", които са прехвърлени към новосъздадената Главна дирекция "Стратегическо планиране и програми за регионално развитие", която е Управляващ орган на ОП "Региони в растеж". Този подход осигурява възможност по-ефективно планиране, финансово осигуряване и изпълнение на политиката за регионално развитие. Същевременно е необходимо запазване и развитие на изградения административен капацитет на *териториалните отдели* за ефективно наблюдение на изпълнението на РПР.

На ниво ЕС *няма значими промени* в действащата правна и стратегическа рамка на политиката за сближаване.

През 2017 г. стартира процеса на обсъждане на перспективите на политиката за сближаване за периода след 2020 г. Дискусиите на този етап са фокусирани в рамката, определена от **Бялата книга за бъдещето на Европа** и изготвените документи за размисъл. *Политиката за сближаване* е основна тема за обсъждане в тези документи.

В началото на м. октомври 2017 г. беше ЕК публикува **"Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване"**³², които посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това.

---

³¹ "Национален център за териториално развитие" – ЕАД, гр. София, § 1 от допълнителната разпоредба, т. 14.

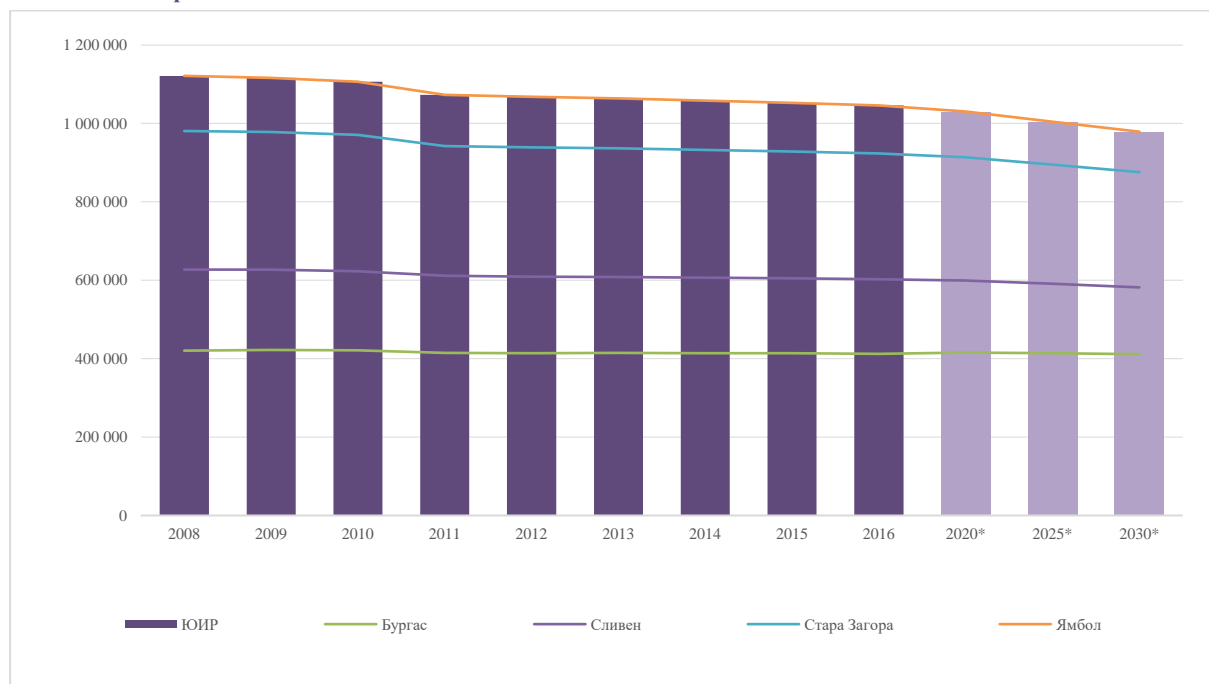
³² http://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/cohesion-report/

3. Промени в социалното и икономическото развитие на ЮИР и съответствие на РПР с тях

Измененията в демографския профил на ЮИР показват устойчива тенденция на намаляване на населението – в периода 2008-2016 г. намалението е с 12,9%. Към края на 2016 г. населението на ЮИР е **1 046 125 души** и съответства на изискванията за обособяване на район от ниво 2 според *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS)*. Населението във всички области на района намалява, като най-силно е изразена тенденцията в област Ямбол – с 13,1%, следвана от Стара Загора (9,1%) и Сливен (8.1%). Броят на населенето на област Ямбол (122 276 души) не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от ниво 3, следва да бъде най-малко 150 000 души.

Прогнозите на НСИ³³ за броя на населението на ЮИР към 2020 г. са за продължаващо намаляване – до **1 030 556 души**, а през 2030 г. се очаква населението на ЮИР да бъде **979 079 души** или с 6.4% по-малко от 2016 г.

графика 2. Население в ЮИР и по области за периода 2008-2016 г. и прогнозни данни за 2020, 2025 и 2030 г., брой

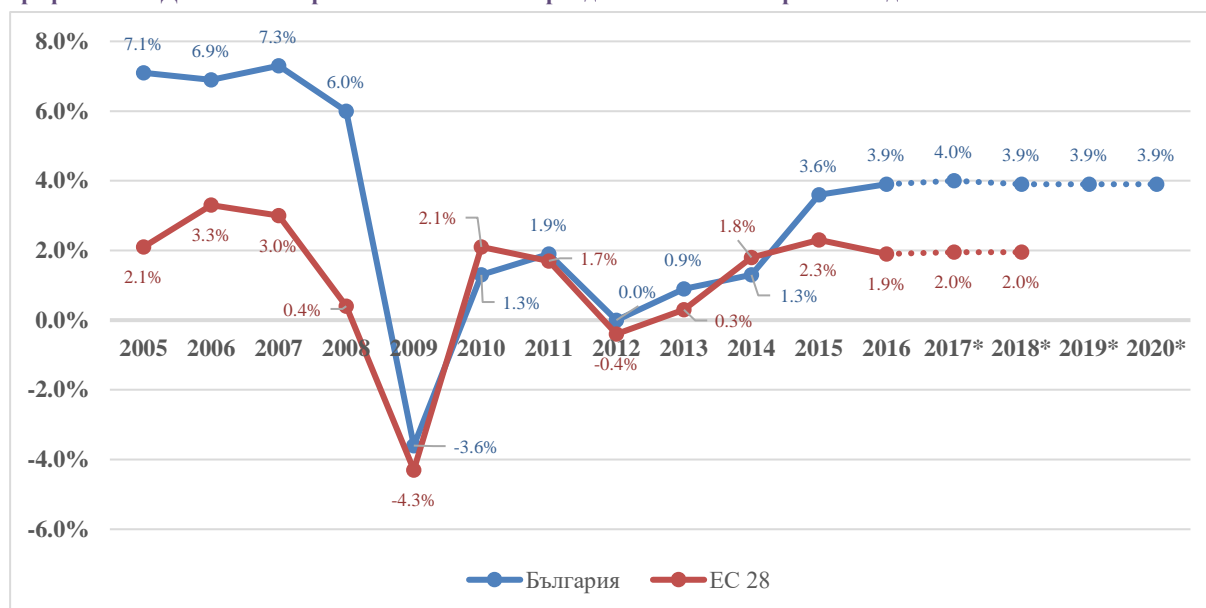

Източник: НСИ

³³ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

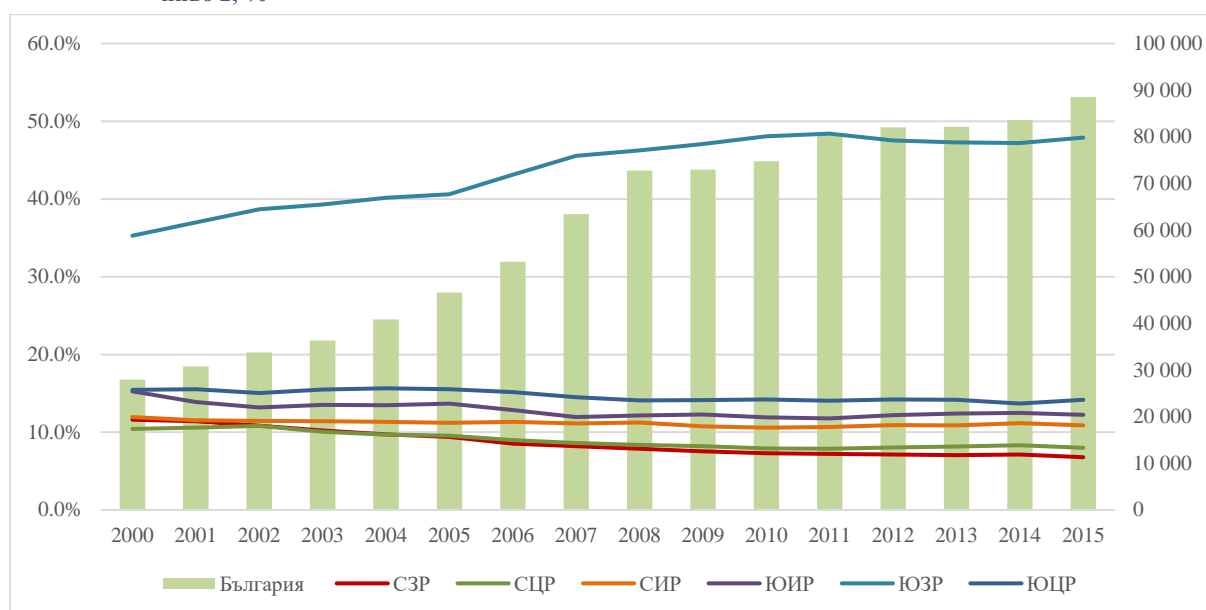
Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2017 г. се характеризира с положителна промяна на ключовите макроикономически индикатори. Това се дължи основно на общата динамика на развитието на страната след 2012 г., изразяваща се в нарастване на БВП с темпове по-бързи от средните за ЕС, които, макар и частично, възстановяват в известна степен растежа от преди 2009 г. Прогнозните данни потвърждават, че до 2020 г. темпът на растеж на БВП на страната се очаква да бъде по-бърз от средния за ЕС 28.

графика 3. Динамика на растежа на БВП за периода 2005-2016 г. и прогнозни данни за 2017-2020 г.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ, ЕК Генерална дирекция "Икономически и финансови въпроси"

графика 4. Ръст на БВП за периода 2000-2015 г. на национално ниво, (млн. лв.) и принос на районите от ниво 2, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

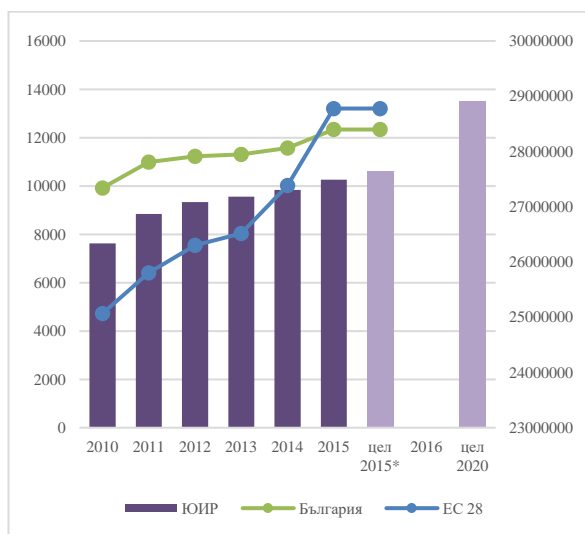
В периода 2010-2015 г. приносът на ЮИР в общия БВП нараства минимално с 0,3%, като с това е преодоляна тенденцията за намаляването му, регистрирана в периода 2004-2009 (намаление от 1,2%). През 2015 г. приносът е 12,2%, което нарежда района на трето място трети след ЮЗР и ЮЦР. ЮИР единствен не постига междинната целева стойност за 2015 г. за показателя БВП на глава от населението. Причината за това е амбициозното планиране при нейното определяне. Въпреки това, постигнатата стойност от 10 256 лв. на глава от населението е малко под целевата (10 600 лв.), а ръстът спрямо базовата 2010 г. е 34,5%, най-висок спрямо останалите райони.

Коефициентът на икономическа активност е неустойчив, като през 2013 и 2014 г. намалява спрямо стойността през 2012 г. През 2015 г. достига 52,7% или по-високо от междинната целева стойност на индикатора (52,1%). Активността остава по-ниска с 2 процентни пункта и от средното за страната. Динамиката през разглеждания период определя поставената цел 2020 като амбициозна.

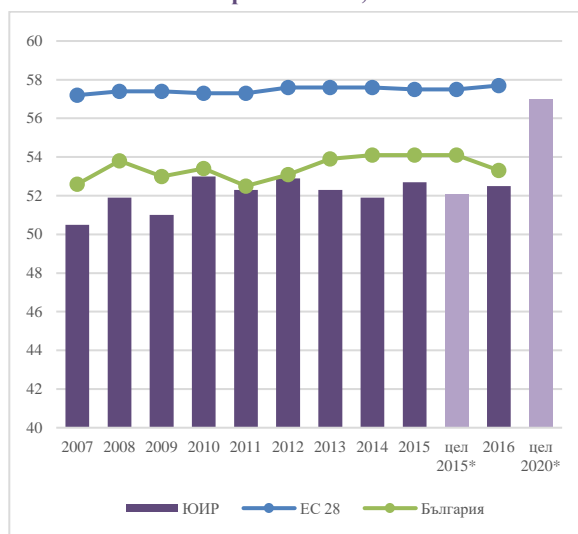
Коефициентът на безработица намалява съществено след 2013 г. и през 2015 г. достига 10,4% при 9,1% средно за страната. Стойността за 2015 г. остава по-висока от междинната целева стойност за 2015 г. от 7%, но през 2016 г. намалява до 7,9%. Въпреки това определената цел 2020 (5%) остава амбициозна.

Общият доход на лице от домакинство нараства съществено в периода 2011-2016 г., като стойността за 2015 г. от 4 707 лв. е по-висока от междинната целева стойност, а стойността за 2016 г. – 4 907 лв. значително се доближава до цел 2020 (5 050 лв.)

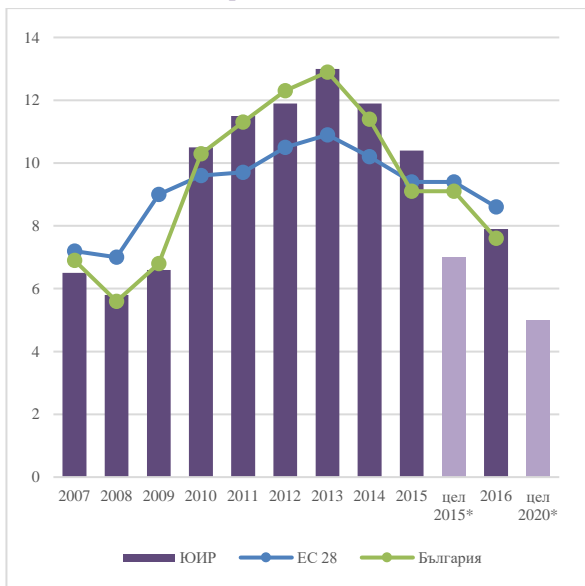
графика 5. БВП на глава от населението за ЮИР, България и ЕС 28, 2010-2015 г., лв.

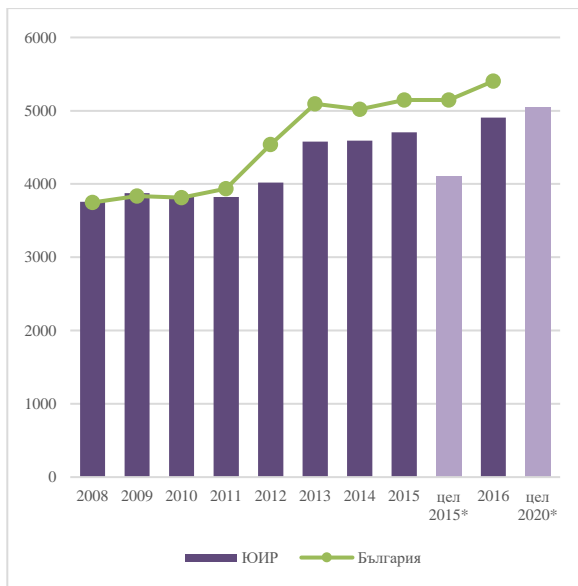
графика 6. Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2016 г.

графика 7. Коефициент на безработица за ЮИР, България и ЕС 28, 2007-2016 г.

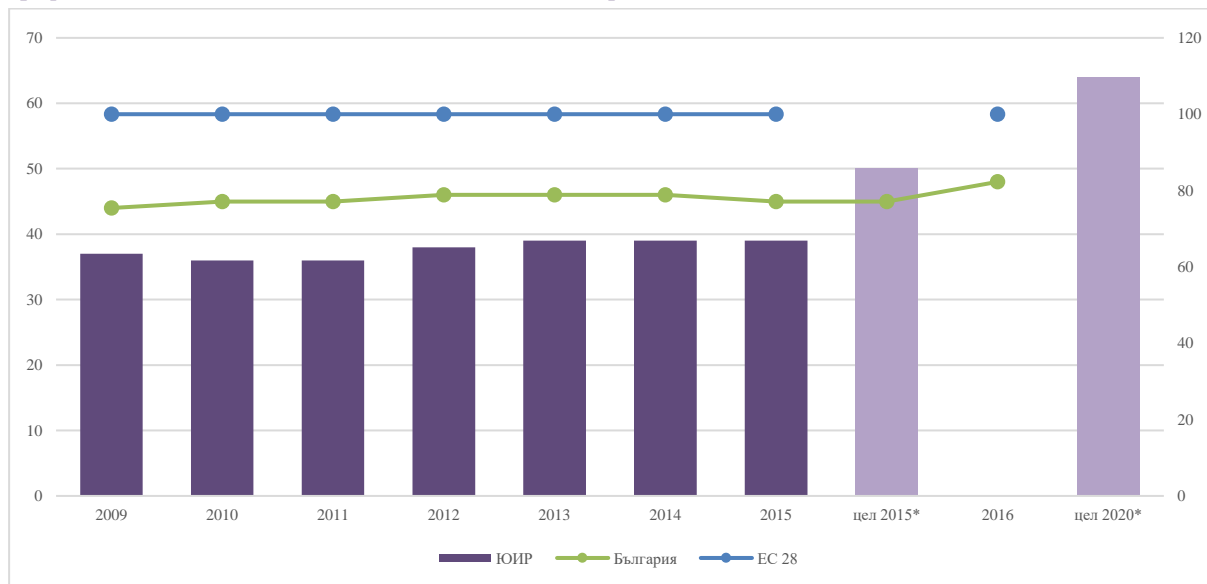
графика 8. Общ доход на лице от домакинство в ЮИР, 2008-2016 г., лв.

Източници: НСИ, ЕВРОСТАТ

Въпреки динамичния растеж след 2011 г., общата перспектива за развитието на ЮИР след 2011 г. разкрива ограничен потенциал за постигане на целта от 64% дял на БВП на човек от населението от средната стойност за ЕС 28 през 2020 г. Тази цел 2020 отново е най-амбициозно определената в сравнение с останалите райони в страната.

графика 9. Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 5. Степен на постигане на целите на ключовите индикатори

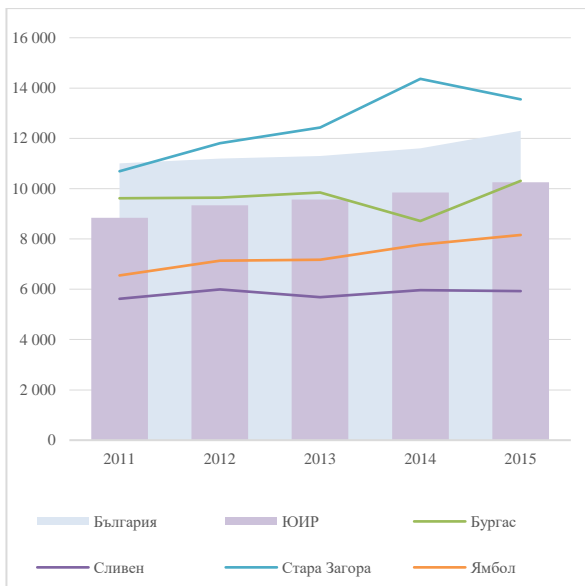
Ключови индикатори	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2015 г.	Принос към постигане на целите на ключовите индикатори
БВП на човек от населението, лв.	2 ↑	Задоволителен принос
Дял на БВП на човек от населението от средната стойност на ЕС 28, %	1 ↗	Ограничен принос
Коефициент на безработица на населението на 15 и повече навършени години, %	1 ↗	Ограничен принос
Коефициент на икономическа активност на населението на 15 и повече навършени години, %	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Общ доход на лице от домакинство, лв.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания

За оценка на **вътрешнорегионалните различия** са анализирани следните индикатори на ниво област (ниво 3) за ЮИР:

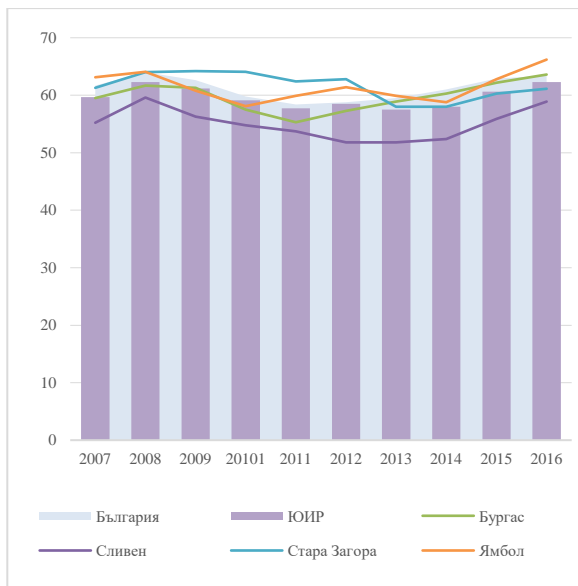
- БВП на човек от населението, лв.;
- Коефициент на заетост (15-64 навършени години);
- Коефициент на безработица (15-64 навършени години);
- Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение.

Подбраните индикатори позволяват да бъде анализирано развитието на ЮИР, в контекста на общото развитие на страната. Данните за всички индикатори са с надеждно качество, тъй като са базирани на официални статистически данни от НСИ, съответно от ЕВРОСТАТ.

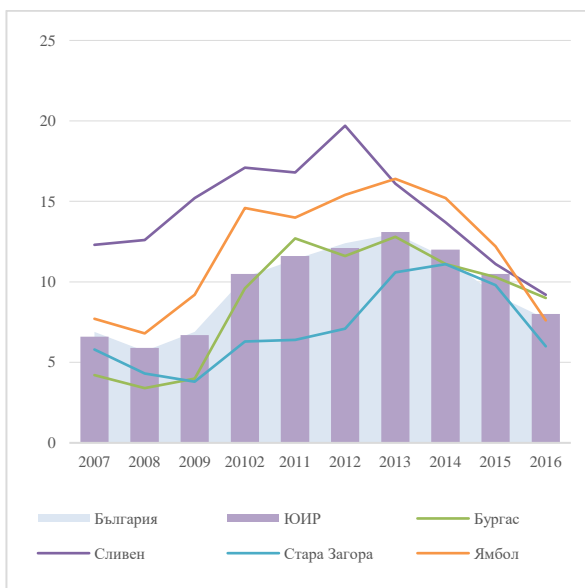
графика 10. БВП на човек от населението за ЮИР, по области, 2011-2015 г., лв.

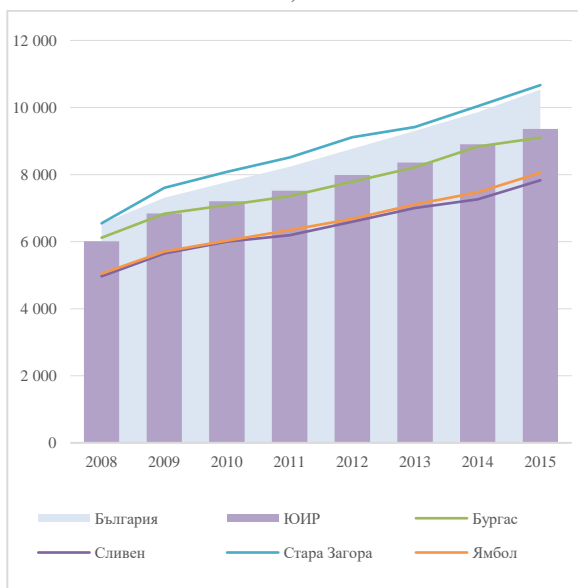
графика 11. Коэффициент на заетост (15-64 г.) за ЮИР, по области, 2007-2016 г.

графика 12. Коэффициент на безработица за ЮИР, по области, 2005-2016 г.

графика 13. Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение за ЮИР, по области, 2008-2015 г., лв.

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

За периода 2010-2015 г. се наблюдава **ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР.**

Ограничена положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработицата*. Стойностите за 2015 г. за областите Стара Загора и Бургас са по-ниски от средните за страната, а за Сливен и Ямбол намаляват значително, като са по-ниски и от базовите

(2010). През 2016 г. безработицата продължава да намалява и в четирите области на района.

Различията по отношение на заетостта спрямо 2010 г. слабо намаляват. През 2015 и 2016 г. значителен е ръста в област Ямбол, като стойностите са над средните за страната. Заетостта в област Бургас нараства устойчиво след 2011 г. След забавяне през 2012 и 2014 г. заетостта в област Стара Загора нараства, но остава малко под средната за страната.

Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, което се дължи на намалението на показателя на област Сливен спрямо 2011 г., както и на значителния растеж в област Стара Загора. Устойчиво нараства стойността в област Ямбол.

Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* се увеличават в сравнение с 2008 г., като най-съществено е нарастването на показателя в област Стара Загора. Ниски остават нивата в области Сливен и Ямбол. В област Бургас расте с по-бавни темпове от средните за страната.

4. Първоначалните резултати от изпълнението на РПР по физически и финансови индикатори

Първоначалните резултати от изпълнението на РПР на ЮИР по физически и финансови индикатори са оценени въз основа на последни налични данни (основно за периода 2014-2016 г. за физическите и към октомври 2017 г. за финансовите индикатори).

4.1. Специфични/физически индикатори

Оценката на първоначалните резултати е изготвена с помощта на индекс, отразяващ степента на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори за изминалото време за всеки от приоритетите на РПР на ЮИР. Индексът на изпълнение се групира около петстепенна оценъчна скала. Процентното изпълнение за съставяне на оценките по скала се изчислява спрямо постигнатите междинни резултати за специфичните индикатори, отчитащи физически величини за 2016 г. За специфичните индикатори, за които е налична статистическа информация, изпълнението се оценява спрямо постигнатите междинни резултати за 2015 г.

Като показател за изпълнение на приоритет по скала е използвана средноаритметичната, закръглена стойност на постигнатото изменение на специфичните индикаторите за изпълнение по избрания приоритет и посочената скала (при равни тегла на специфичните индикатори).

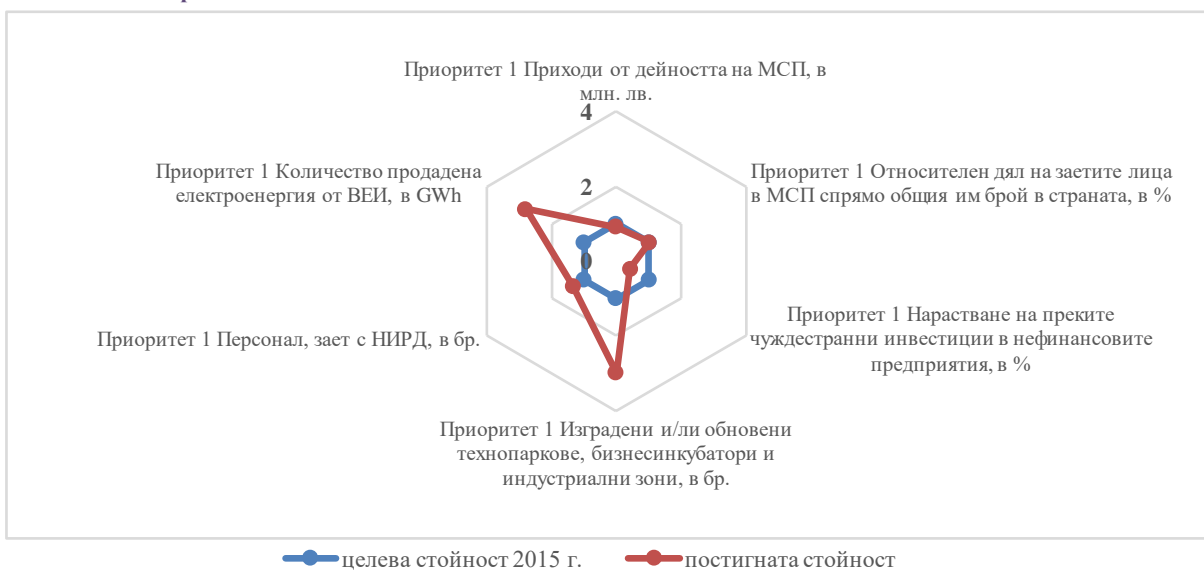
таблица 6. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 1

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие		
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Оценка по скала</i>	<i>Напредък</i>
Приоритет 1. Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР		
Приходи от дейността на МСП, в млн. лв.	2 ↑	задоволителен напредък
Относителен дял на заетите лица в МСП спрямо общия им брой в страната, в %	0 →	без напредък
Нарастване на преките чуждестранни инвестиции в нефинансовите предприятия, в %	1 ↗	ограничен напредък
Изградени и/ли обновени технопаркове, бизнес-инкубатори и индустриални зони, в бр.	5 ↑	напредък значително над планираното
Персонал, зает с НИРД, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Количество продадена електроенергия от ВЕИ, в GWh	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Приоритет 2. Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР		
Реализирани приходи от нощувки в средствата за подслон и местата за настаняване, в млн. лв.	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Създадени/подобри туристически атракции, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Създадени туристически дестинации на база културно-историческо наследство, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Създадени и/ли подновени/ремонтирани средства за подслон, в %	n/a	
Увеличаване броя на заетите в сектора на туризма, в %	1 ↗	ограничен напредък
Брой засти в туризма и ресторантьорство	n/a	
Нарастване на реализираните приходи от посещения на музеи	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Приоритет 3. Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР		
Относителен дял на населението, обслужвано от СПСОВ, в %	5 ↑	напредък значително над планираното
Разширена и реконструирана ВиК мрежа, в км	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Загуби при пренос на питейна вода от постъпилата във водопроводната мрежа, в %	4 ↗	напредък над планирания

Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие

Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Население, обслужвано от организирана система за сметосъбиране, в %	5 ↑	напредък значително над планирания
Изградени системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020

графика 14. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2015 г.

графика 15. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 1 спрямо целта за 2015 г.

Източник: НСИ, ИСАК, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015 и 2016 г.

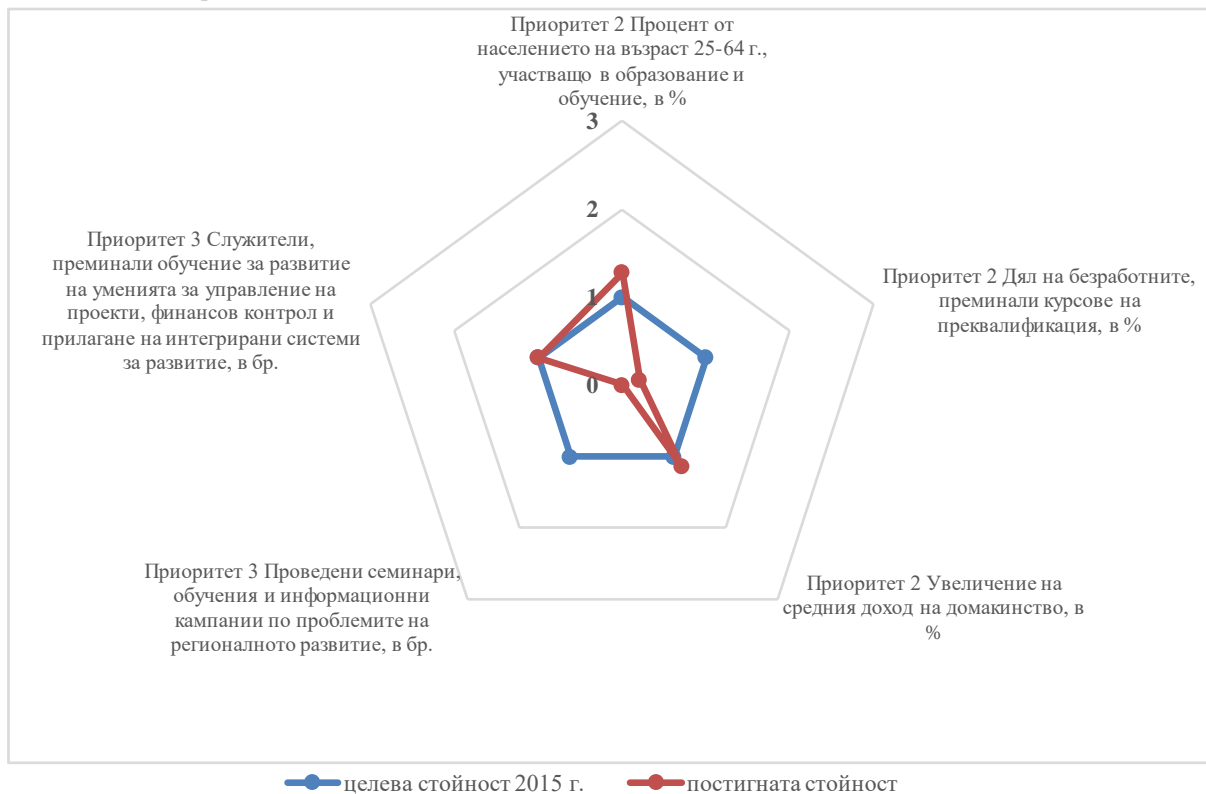
таблица 7. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 2

Стратегическа цел 2: Социално обличаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура		
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Оценка по скала</i>	<i>Напредък</i>
Приоритет 1. Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР		
Реконструирани училища по изкуства и култура, в бр.	3 →	постигната междинна цел
Модернизирани и реконструирани сгради и обекти на културата, в бр.	0 →	без напредък
Рехабилитирани здравни и социални заведения, в бр.	0 →	без напредък
Реконструирани училища и детски градини, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Брой изградени и реконструирани обекти на инфраструктурата за професионален спорт и спорт в свободното време, в бр.	0 →	без напредък
Дял на лицата, облагодетелствани от предоставяне на социални услуги в домашна среда, в %	1 ↗	ограничен напредък
Дял на децата и учениците, облагодетелствани от подобрена образователна инфраструктура, в %	5 ↑	напредък значително над планирания
Дял на децата и младежите, активно ангажирани със спорт, в %	1 ↗	ограничен напредък
Приоритет 2. Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР		
Процент от населението на възраст 25-64 г., участващо в образование и обучение, в %	5 ↑	напредък значително над планираното
Дял на безработните, преминали курсове на преквалификация, в %	1 ↗	ограничен напредък
Увеличение на средния доход на домакинство, в %	4 ↗	напредък над планирания
Приоритет 3. Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР		
Проведени семинари, обучения и информационни кампании по проблемите на регионалното развитие, в бр.	n/a	
Служители, преминали обучение за развитие на уменията за управление на проекти, финансов контрол и прилагане на интегрирани системи за развитие, в бр.	3 →	постигната междинна цел

графика 16. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритет 1 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2015 г.

графика 17. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритети 2 и 3 на Стратегическа цел 2 спрямо целта за 2015 г.

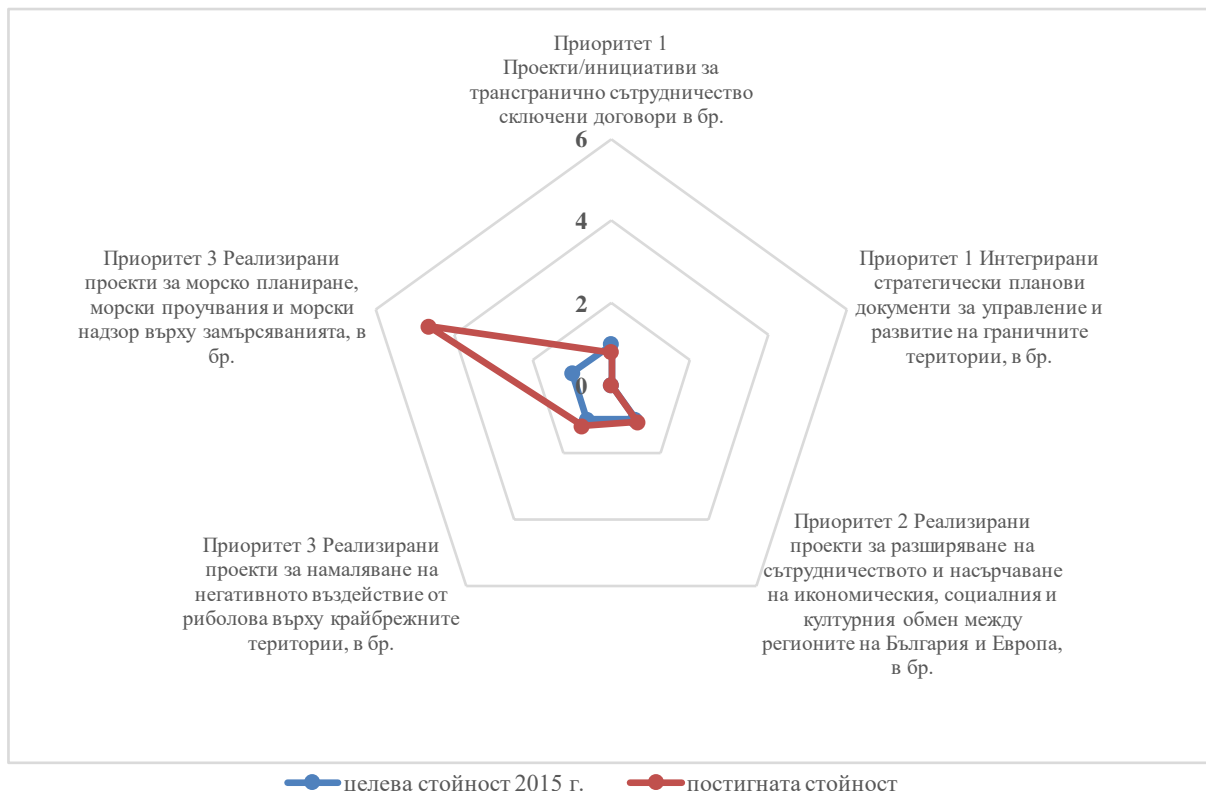

Източник: НСИ, ИСАК, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015 и 2016 г.

таблица 8. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3

Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално		
Специфичен индикатор	Оценка по скала	Напредък
Приоритет 1. Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР		
Проекти / инициативи за трансгранично сътрудничество сключени договори в бр.	2 ↑	задоволителен напредък
Интегрирани стратегически планови документи за управление и развитие на граничните територии, в бр.	n/a	
Приоритет 2. Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР		
Реализирани проекти за разширяване на сътрудничеството и насърчаване на икономическия, социалния и културния обмен между регионите на България и Европа, в бр.	3 →	постигната междинна цел
Приоритет 3. Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР		
Реализирани проекти за намаляване на негативното въздействие от риболова върху крайбрежните територии, в бр.	4 ↗	напредък над планирания
Реализирани проекти за морско планиране, морски проучвания и морски надзор върху замърсяванията, в бр.	5 ↑	надхвърлена цел 2020

графика 18. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 3 спрямо целта за 2015 г.

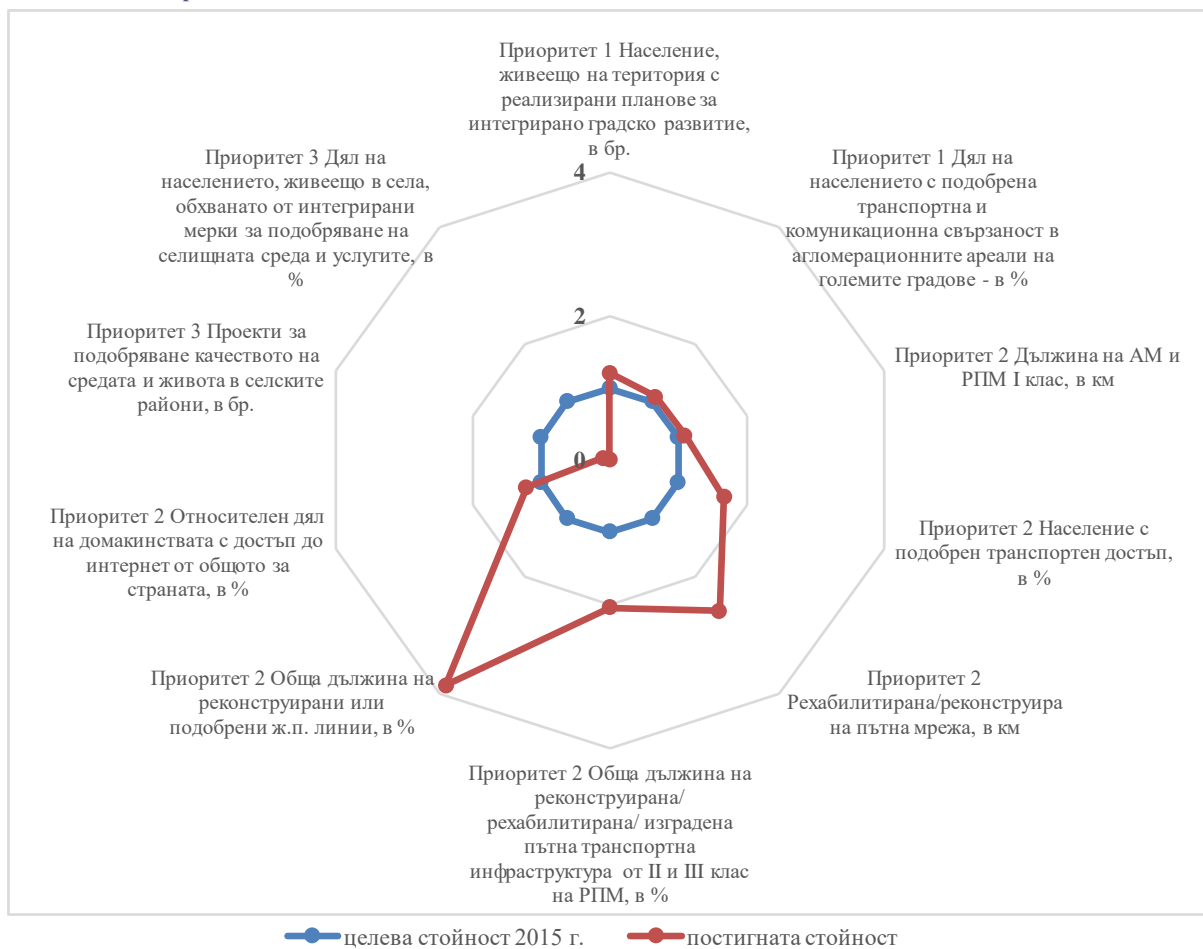

Източник: НСИ, ИСАК, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015 и 2016 г.

таблица 9. Степен на постигане на заложеното изменение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4

Стратегическа цел 4: Опазване на околната среда, съобразно предизвикателствата на климатичните промени и прилагане на европейските и национални стандарти за ограничаване на замърсяването и енергоемкостта и стимулиране на използването на енергия от ВИ		
<i>Специфичен индикатор</i>	<i>Оценка по скала</i>	<i>Напредък</i>
Приоритет 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда		
Население, живеещо на територия с реализирани планове за интегрирано градско развитие, в бр.	4 ↑	напредък над планирания
Създадени/обновени градски зелени площи, в % от зелените площи	n/a	
Дял на населението с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове, в %	3 →	постигната междинна цел
Намаление на енергийното потребление в обществени сгради, в %	n/a	
Приоритет 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план		
Дължина на АМ и РПМ I клас, в км	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Население с подобрен транспортен достъп, в %	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Рехабилитирана/реконструирана пътна мрежа, в км	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Обща дължина на реконструирана/ рехабилитирана/ изградена пътна транспортна инфраструктура от II и III клас на РПМ, в %	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Обща дължина на реконструирани или подобрени ж.п. линии, в %	5 ↑	надхвърлена цел 2020
Относителен дял на домакинствата с достъп до интернет, вкл. и широко-лентова връзка от общото за страната, в %	5 ↑	напредък, значително над планираното
Приоритет 3. Подобряване качеството на живот в селските райони		
Проекти за подобряване качеството на средата и живота в селските райони, в бр.	0 →	без напредък
Нарастване на инвестициите в селскостопански райони, в %	n/a	
Дял на населението, живеещо в села, което е обхванато от интегрирани мерки за подобряване на селищната среда и услугите, в %	0 →	без напредък

графика 19. Физическо изпълнение на специфичните индикатори по приоритетите на Стратегическа цел 4 спрямо целта за 2015 г.³⁴

Източник: НСИ, ИСАК, ИСУН2020, Годишни доклади за наблюдение на изпълнението на РПР на ЮИР, 2014, 2015 и 2016 г.

Междинните целеви стойности за 2015 г. за голяма част от специфичните индикатори са постигнати над планираното или значително над него. За част от индикаторите са постигнати и целевите стойности за 2020.

В случаите, в които не е постигнат напредък по изпълнението (0 ➔ по скалата), могат да бъдат идентифицирани две основни причини. В първия случай в периода 2014-2016 г. не са стартирали финансиращи програми, подкрепящи реализацията на определен тип проекти, или тези проекти са от специфично естество и тяхната реализация изисква по-дълъг период от време. Във втория случай, част от специфичните индикатори са дефинирани нееднозначно и/или за тяхното изпълнение е трудно да бъде събрана достоверна информация без да бъдат извършвани прекомерни разходи.

³⁴ Не са включени индикаторите по приоритет 4.2

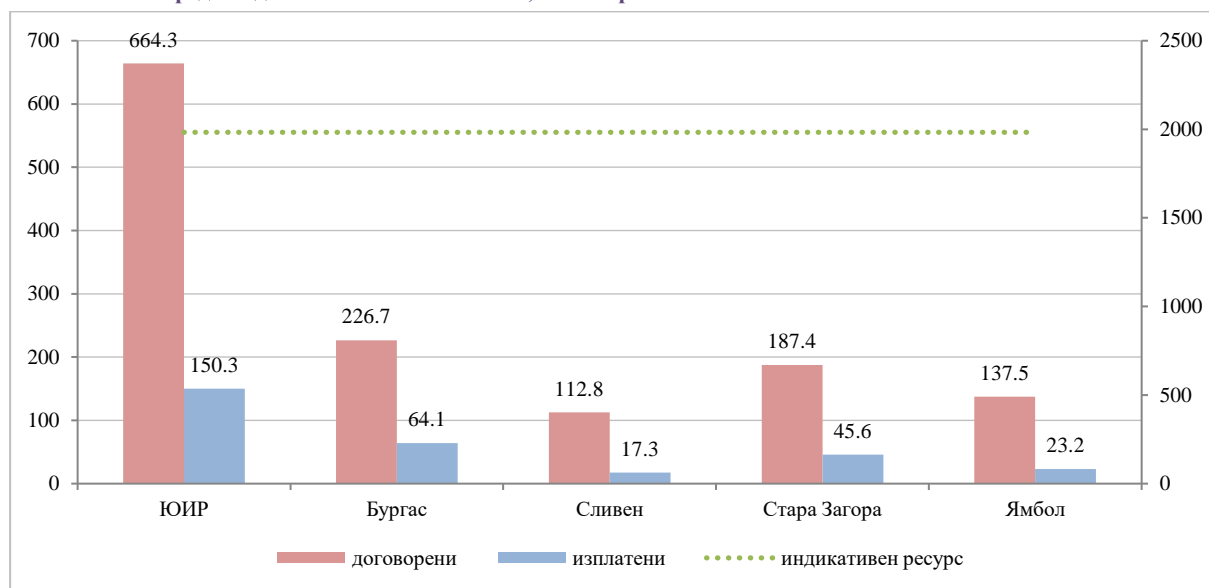

В случаите, в които е постигнат ограничен напредък по изпълнението (1 ↗ по скалата), за съответните индикатори са необходими специални усилия за постигане до края на плановия период.

4.2. Финансови индикатори

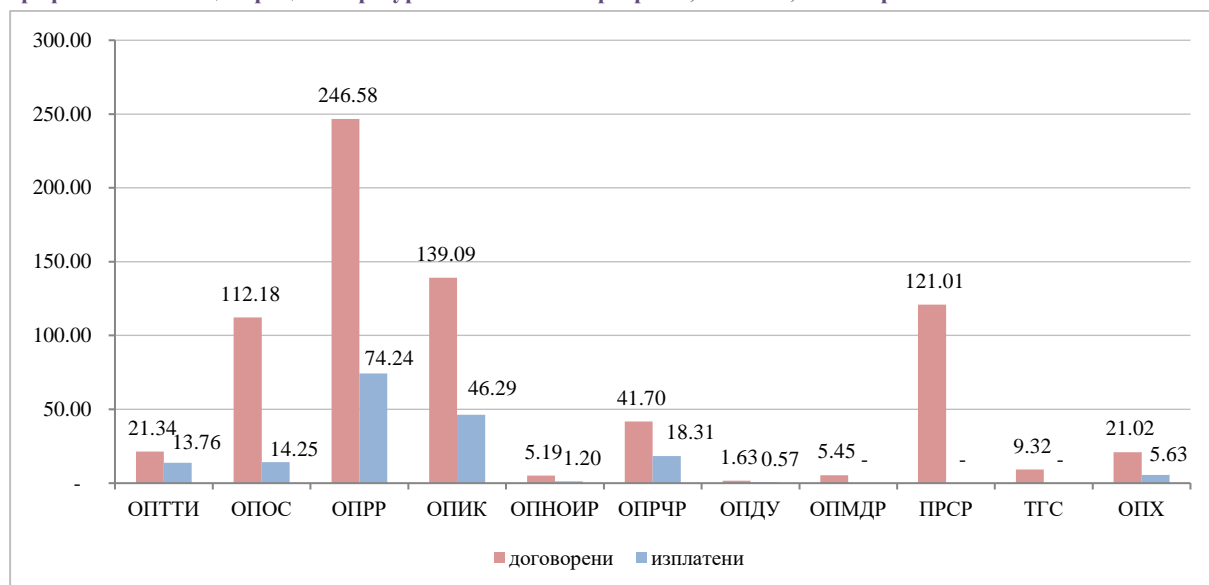
Оценено е съответствието на договорените средства по програмите, финансирани от фондовете на ЕС с планираните необходими финансови ресурси за изпълнението на РПР на ЮИР.

графика 20. Договорени и изплатените средства (ОП и ПРСР) общо и по области и сравнение с предвижданията на РПР на ЮИР, октомври 2017

Източник: ИСУН2020, ИСАК

графика 21. Концентрация на ресурси в ЮИР – по програми, млн. лв., октомври 2017

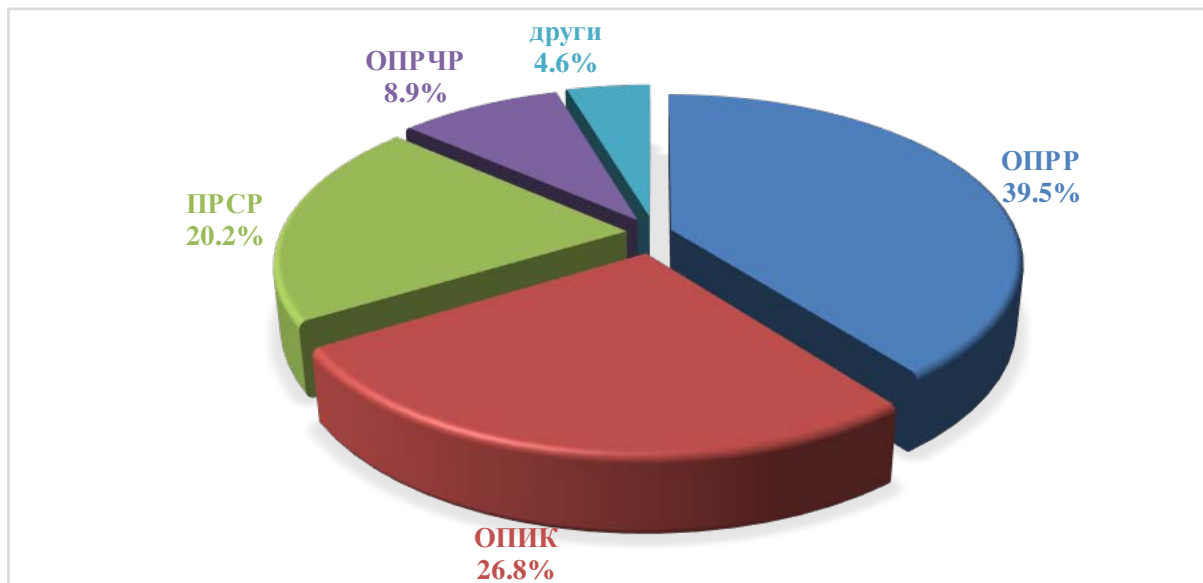

Източник: ИСУН2020, ИСАК

Към м. октомври 2017 г. договорените средства по програми, финансирани от фондовете на ЕС представляват 33,5% от планираните индикативни финансови ресурси за осъществяване на целите на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г. Частните средства в това договорено финансиране са 67,1 млн. лв. (61,8 млн. лв. – ОПИК и ОПРЧР и 5,3 млн. лв. по ПРСР), което представлява 65,3% от планираните частни ресурси в размер на 102,7 млн. лв. Това предоставя необходимостта от значителни усилия за осигуряване на необходимите средства за постигане на поставените цели. Прогнозата за постигане на планираните нива на финансов ресурс е "умерено положителна", предвид предстоящото стартиране на значителна част от мерките по оперативните програми и ПРСР, както и приносът на националното публично участие – национален и местни бюджети.

Делът на договорените в ЮИР средства по области е разпределен по следния начин: Бургас – 34,1%, Стара Загора – 28,2%, Ямбол – 20,7%, Сливен – 17%. Разпределението на дела на средствата, които са изплатени (от общата сума на договорените в ЮИР) е съответно Бургас – 11,8%, Стара Загора – 8,4%, Ямбол – 4,3%, Сливен – 3,2%.

графика 22. Основни източници на финансиране на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР

Източник: ИСУН2020, ИСАК

Основен дял във финансирането на мерките за изпълнение на РПР на ЮИР към момента на междинната оценка имат ОППР (34%), ОПИК (19,2%), ОПОС (15,5%) и ПРСР (16,7%). Значим е делът на договореното финансиране и по ОПРЧР (5,6%).

5. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР

Напредъкът по изпълнение на отделните приоритети на РПР на ЮИР е оценен въз основа на постигане целите на съответните специфични индикатори. Степента на постигане на стратегическите цели е оценена въз основа на напредъка по техните приоритети. В допълнение е оценен и приноса на изпълнението на плана към постигане на показателите по Европа 2020.

5.1. Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие

Изпълнението на *Стратегическа цел 1* е свързано с прилагане на мерки за повишаване конкурентоспособността и постигане на ускорен растеж на икономиката на ЮИР. Фокус е поставен върху производителността на труда и приложение на иновации в икономиката, туризма и подобряване на инфраструктурата за опазване на околната среда, като фактор за развитието му.

Стратегическа цел 1 се реализира чрез мерки по три приоритета:

- **Приоритет 1:** Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР;
- **Приоритет 3.** Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 1* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по приоритета.

таблица 10. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 1 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие			3 →
<i>Приоритет 1.</i> Повишаване конкурентоспособността на регионалната икономика и подкрепа за малкия и средния бизнес в ЮИР	2,5	3 →	
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на устойчиви форми на туризъм и на културните и творческите индустрии в ЮИР	4,2	4 ↗	
<i>Приоритет 3.</i> Развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда в ЮИР	4,8	5 ↑	

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира Стратегическа цел 1, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък над и значително над планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда.

Нарастването на персонала, зает с НИРД допринася за напредъка в развитието на конкурентоспособна икономика, но разходите за НИРД са на относително ниски нива (0,34% през 2015 г. – значително по-малко от определената междинна цел за 2015 г. – 0.8%, съответно 1.5% за 2020 г.³⁵ и предварителните данни за нетно намаляване на разходите за НИРД през 2016 г.). Необходими са допълнителни усилия, предвид наблюдавания ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР за периода до 2015 г.

Потенциалът за повишаване на конкурентоспособността на икономика в района до 2020 г. е значителен. Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за инфраструктурата за икономическите субекти, както и стимулиране на партньорства между научните институции, публичния и частния сектор от региона и извън него.

³⁵ НСРР, 2012-2022

5.2. Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура

Стратегическа цел 2 предвижда развитие на човешкия капитал и пазара на труда.

Стратегическа цел 2 се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР;
- **Приоритет 3.** Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 2* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по двата приоритета.

таблица 11. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 2 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура			3 →
<i>Приоритет 1.</i> Подобряване на достъпа до образователни, здравни, социални, културни услуги и развитие на спортната инфраструктура в ЮИР	1,9	2 ↑	
<i>Приоритет 2.</i> Подобряване на качествените характеристики и конкурентоспособността на човешките ресурси в ЮИР	3,3	3 →	
<i>Приоритет 3.</i> Укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти в ЮИР	3	3 →	

По Приоритет 1 е постигнат задоволителен напредък чрез инвестиции в образователния сектор. **По Приоритет 2** е постигнат планирания напредък чрез достигнатия дял населението на възраст 25-64 г., участващо в образование и обучение в района, както и нарасналите доходи на домакинствата. **По Приоритет 3** е постигнат планирания напредък чрез укрепване на административния капацитет на местните и регионалните власти.

Постигнат е планирания напредък по *Стратегическа цел 2*. Въпреки това, за реализацията на наличния потенциал за постигане на целта до 2020 г., необходимо е да се насочи внимание към осъществяване на планираните инвестиции в изграждане и рехабилитация на здравната, социалната и културната инфраструктура.

Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за образованието и заетостта, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

5.3. Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално

Реализирането на *Стратегическа цел 3* е свързано с развитие на градските центрове и базисната техническа инфраструктура.

Стратегическа цел 3 се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР;
- **Приоритет 2.** Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР;
- **Приоритет 3.** Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 3* показва, че е налице напредък по изпълнението на мерките и по трите приоритета.

таблица 12. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 3 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално			3 →
<i>Приоритет 1.</i> Развитие на трансграничното сътрудничество и мобилизиране потенциала на периферните гранични територии в ЮИР	2	2 ↑	
<i>Приоритет 2.</i> Развитие на междурегионално и транснационално сътрудничество в помощ на постигане на стратегическите цели за развитие на ЮИР	3	3 →	
<i>Приоритет 3.</i> Опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството в ЮИР	4,5	5 ↑	

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на Стратегическа цел 3 се характеризира с разнороден напредък.

По Приоритет 1 е постигнат задоволителен напредък чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество.

По Приоритет 2 е постигнат планирания напредък чрез развитие на между-регионално и транснационално сътрудничество.

Напредъкът, значително над планирания по Приоритет 3 е реализиран чрез осъществяване на проекти за опазване българската акватория на Черно море и развитие на морското дело и рибарството.

Това обуславя наличието на значителен потенциал за изпълнение на Стратегическа цел 3 в рамките на програмния период до 2020 г.

5.4. Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места

Реализирането на *Стратегическа цел 4* е свързано с осъществяването на мерки за подобряване качеството на околната среда и ликвидиране или намаляване на различните видове замърсявания, ограничаване на природните рискове. *Стратегическа цел 4* се реализира чрез мерки по:

- **Приоритет 1.** Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда;
- **Приоритет 2.** Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план;
- **Приоритет 3.** Подобряване качеството на живот в селските райони.

Прегледът на мерките, реализирани по приоритетите на *Стратегическа цел 4* показва, че е налице напредък с различна степен по изпълнението на мерките по двата приоритета.

таблица 13. Степен на изпълнение на Стратегическа цел 4 и приоритетите ѝ, въз основа на постигнатото изменение на специфичните индикатори

	Средно за приоритет	Средно за приоритет – скала	Средно за цел
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места			4 ↗
Приоритет 1. Интегрирано развитие на градовете в ЮИР и подобряване качеството на градската среда	3,5	4 ↗	
Приоритет 2. Подобряване свързаността на ЮИР в национален и международен план	5	5 ↑	
Приоритет 3. Подобряване качеството на живот в селските райони	0	0 →	

Изпълнението на мерките по *Приоритет 1* на *Стратегическа цел 4* се характеризира с напредък над планираното. Към момента се наблюдава изразен напредък в изпълнението на мерки, свързани с повишаване дела на населението в територии с интегрирано планиране и обслужвано на населението с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове.

Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 2* е значително над планирания, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура.

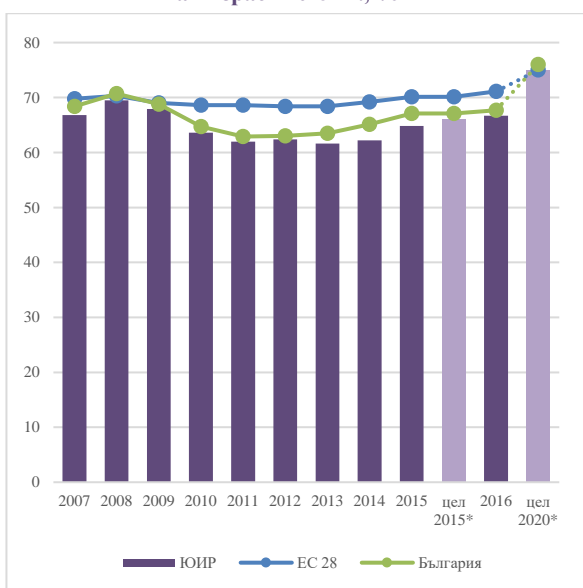
Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 3* към момента не е регистриран предвид предстоящото стартиране на финансиращи програми в областта на подобряване качеството на живот в селските райони.

Постигнатите резултати и предстоящото договаряне на средства за развитие на селските райони по ПРСР обуславя и наличието на потенциал за изпълнение на *Стратегическа цел 4* в рамките на програмния период до 2020 г.

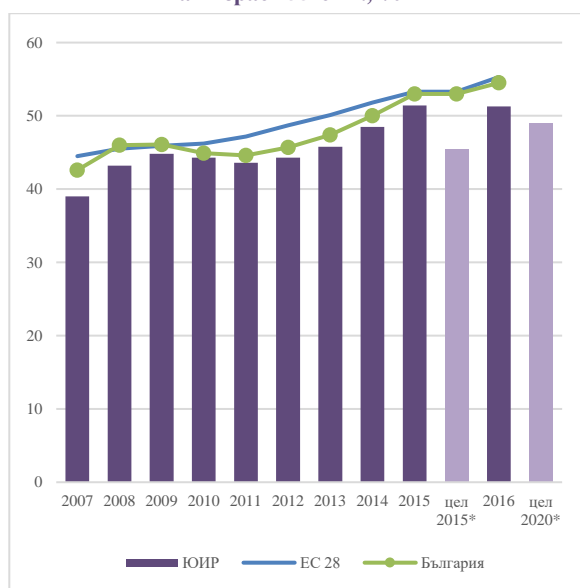
5.5. Принос към постигане целите на Стратегия "Европа 2020"

Изпълнението на РПР следва да допринася изпълнението на поетите от България национални ангажименти по отношение постигане целите на Стратегията "Европа 2020". Дефинираните индикатори обективно измерват напредъка при реализацията на най-важния стратегически документ на ниво ЕС и до голяма степен отразяват и постигането на стратегическите цели на РПР. За тяхното проследяване НСРР определя техните целеви стойности на регионално ниво.

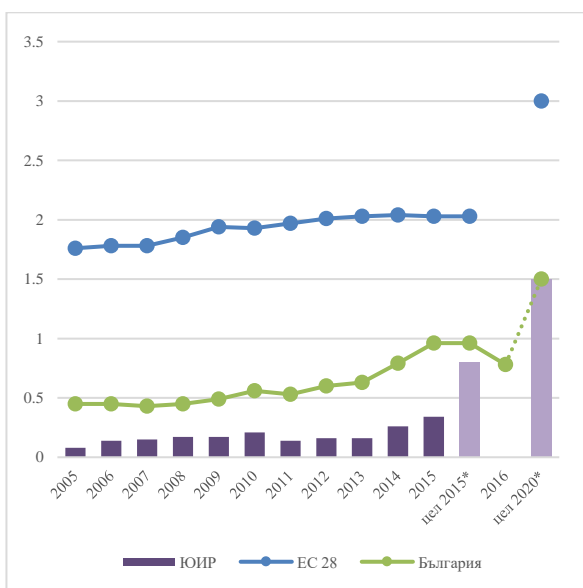
графика 23. Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 г., %

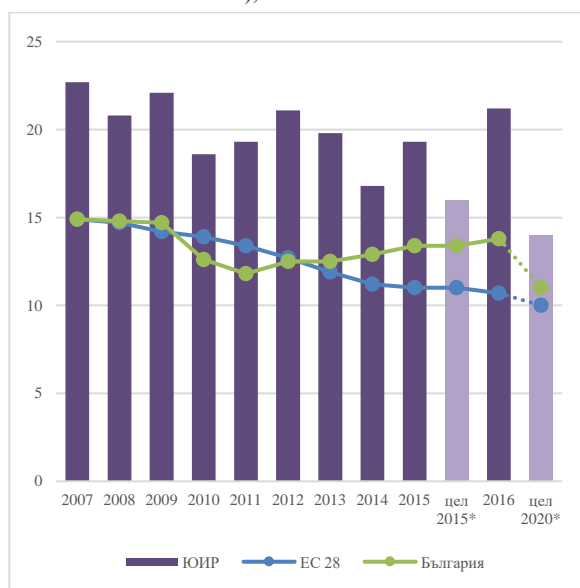
графика 24. Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г., %

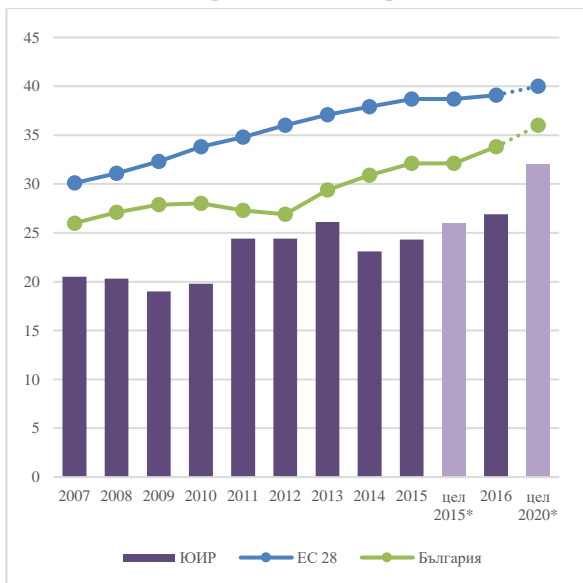
графика 25. Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП

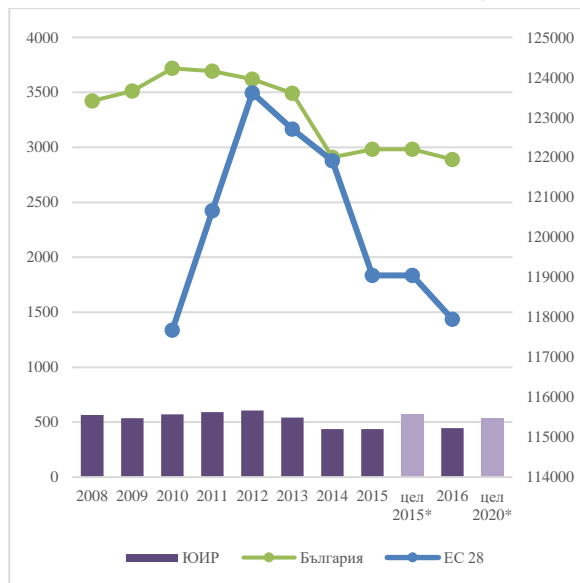
графика 26. Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %

графика 27. Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %

графика 28. Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души

Източник: НСИ, ЕВРОСТАТ

таблица 14. Принос на РПР към постигането на националните цели на Стратегията на ЕС "ЕВРОПА 2020"

Индикатори "Европа 2020"	Степен на постигане на заложеното изменение – цел 2015 г.	Принос на РПР към постигането на националните цели
Коефициент на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години, %	2 ↑	Задоволителен принос
Коефициент на заетост на населението на възраст 55-64 г.	5 ↑	Постигнат планиран принос, значително над планирания
Инвестиции в научноизследователска и развойна дейност, % от БВП	1 ↗	Ограничен принос
Дял на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.), %	0 →	Без принос
Дял на 30-34 годишните със завършено висше образование, %	0 →	Без принос
Население в риск от бедност или социално изключване, хил. души	5 ↑	Постигнат планиран принос над планирания

Инвестициите в научноизследователска и развойна дейност, като % от БВП, се увеличават в периода от 2011 г., като по-значителен е техния ръст през 2014 и 2015 г. Напредъкът по постигане на междинната цел за 2015 г. на регионално ниво е малко над 40%, с което приносът за изпълнението на Стратегическа цел 1 на РПР на ЮИР е ограничен. Следва да се отчете, че част от тази положителна тенденция се дължи на реализацията на жизнеспособни иновационни проекти, чието изпълнение, финансирано чрез

ОПИК, ще окаже положително влияние върху икономиката на района. За постигане на целевата стойност на индикатора за 2020 г. е **необходима целенасочена подкрепа**.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 20-64 навършени години нараства след 2013 г., но успява да достигне заложената междинна цел за 2015 г. през 2016 г. Въпреки ръста в заетостта, съответстващ на средното за страната, потенциалът за постигане на целевата стойност на индикатора за 2020 г. е **сравнително ограничен, предвид нейната амбициозност**.

Коефициентът на заетост на населението на възраст 55-64 г. нараства след 2011 г., като ръстът е по-значителен през 2014 и 2015 г. Целевата стойност на индикатора за 2015 г. е **надхвърлена значително**, както и тази за 2020 г.

Промените в *дела на преждевременно напусналите образователната система (на възраст 18-24 г.)* са разнопосочни на годишна база с нарастване до 2014, като се регистрира повишение през 2015 и 2016 г. Междинната целева стойност на индикатора за 2015 г. не е постигната, а предвид тенденцията на национално ниво за слабо повишаване на дела, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **ограничен**.

Нарастването на *дела на 30-34 годишните със завършено висше образование* също е неустойчиво като тенденция. Междинната цел на индикатора за 2015 г. (26) е надхвърлена през 2016 г. (26,9). Предвид нарастването на стойността, потенциалът за постигане на целевата стойност за 2020 г. е **умерен**.

Делът на населението в риск от бедност или социално изключване намалява след 2012 г., като междинната цел за 2015 г., както и цел 2020 са постигнати.

За да бъде постигнат планирания принос в изпълнението на национални ангажменти по отношение постигане целите на Стратегията Европа 2020 е **необходимо планираните мерки и финансови ресурси да бъдат осъществени в значителна степен в обхвата на плановия период**.

Към момента, НСИ не проследява на ниво NUTS2 промените на индикаторите по целите 20/20/20 по отношение на климата и енергийното потребление, както и дела на застрашените от бедност. В тази връзка не могат да бъдат посочени източници на достоверна информация за проследяването им и съответно не са включени в междинната оценка на РПР на ЮИР.

б. Ефективност и ефикасност на финансовите инструменти и използваните ресурси за изпълнение на РПР

Определените в РПР на ЮИР икономически и финансови механизми за реализацията на плана, по източници, включват:

- Национално публично финансиране (републиканския бюджет, общински бюджети, както и финансови ресурси от други източници – публични фондове, предприятия);
- Европейски средства (от фондове на ЕС);
- Международни финансови институции;
- Частно финансиране (частни фирми, банки, застрахователни компании, фондации, асоциации, сдружения, средства на физически лица и др.).

Предвидено е основната маса от финансови средства да се формира от първите два основни източника – национално публично финансиране и средства от фондовете на ЕС. Средствата от международни финансови институции, имащи предимно характер на заемни средства, и частните финансови средства, се представят като допълващи на първите два източника.

Приносът на оперативните програми, финансирани от ЕФРР, ЕСФ, КФ и ЕЗФРСР за изпълнението на приоритетите на РПР на ЮИР е оценен въз основа на информацията за на договорените и изплатените финансови ресурси по източници спрямо целите на плана. За мерките, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР в периода 2014-2017 г., реализирани със средства от държавния бюджет, от бюджетите на общините, от международни финансови институции, както и за частните инвестиции (извън съфинансирането по ОП), липсва систематизирана информация, която да позволява тяхното обвързване с целите и приоритетите на плана.

От обемът на договорените средства по оперативните програми и ПРСР (ЕС и национално съфинансиране) – 664 млн. лв., може да бъде направен извод, че за постигане на общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР за периода до 2020 г., са необходими целенасочени усилия.

Към началото на октомври 2017 г. в ЮИР са договорени 8,1% от договорените средства по Оперативни програми. 27,7% от договорените средства са сертифицирани и изплатени.

Относително началния етап в реализацията на мерките по оперативните програми, съфинансирани от ЕС и представените данни, показват, че основните финансови ресурси в периода от началото на 2014 г. до м. октомври 2017 г. са договорени след края на 2015 г. В този смисъл, **степената на изпълнение на междинните целеви стойности към 2015 г. на всички типове индикатори за наблюдение на РПР следва да се разглежда като ефект от провежданата в предходния период политика за регионално развитие и съответно от мерките, осъществявани след края на периода 2007-2013 г.**

Към октомври 2017 г. налице е тенденция за концентрация на финансовите ресурси за изпълнение на мерки и дейности, свързани със *Стратегически цели 1 и 2* на РПР на ЮИР, в чийто обхват попадат основните инфраструктурни проекти, градското развитие, като и тези свързани с развитието на насърчаване на икономика на иновациите и развитие на инфраструктурата за опазване на околната среда.

III. ИЗВОДИ И ПРЕПОРЪКИ

1. Обобщена оценка за изпълнението на РПР на ЮИР

Визията и главната цел, определени в РПР на ЮИР остават актуални. Рамката на **стратегическите цели** и определените **приоритети**, като цяло съответстват на проблемите и нуждите на ЮИР. Същевременно е необходимо да бъде установено съответствието на стратегическата рамка за развитие на ЮИР с тематичните области на интервенции по ОП за 2014-2020 г., както и определяне на механизъм за обвързване с целите и приоритетите на плана на мерките, реализирани със средства от държавния бюджет и от бюджетите на общините.

Обобщението на анализа на показателите за изпълнението на стратегическите цели на РПР на ЮИР показва, че:

- Промените в демографския профил на ЮИР имат устойчива тенденция за намаляване на населението – в периода 2008-2016 г. намалението е с 12,9%. Според прогнозите на НСИ³⁶, се очаква броят на населението на ЮИР към 2020 г. да бъде 1 030 556 души, а през 2030 г. – 979 079 души или с 6.4% по-малко от 2016 г. ЮИР съответства на изискванията за обособяване на район от **ниво 2** според *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*
- Броят на населенето на област **Ямбол** (122 276 души) не отговаря на изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*, според който населението в административните единици от **ниво 3**, следва да бъде най-малко 150 000 души.
- Социалното и икономическото развитие на ЮИР през периода 2014-2017 г. се характеризира с **положителна промяна** на ключовите макроикономически индикатори.
- В периода 2010-2015 г. **приносът на ЮИР в общия БВП нараства минимално, но с това е преодоляна тенденцията за намаляването му**, регистрирана в периода 2004-2009. През 2015 г. приносът е 12,2%, което нарежда района на трето място трети след ЮЗР и ЮЦР. ЮИР единствен не постига междинната целева стойност за 2015 г. за показателя БВП на глава от

³⁶ НСИ, прогноза I вариант (при хипотеза за конвергентност)

населението. Причината за това е **амбициозното планиране** при нейното определяне. Въпреки това, постигнатата стойност е малко под целевата, а **ростът спрямо базовата 2010 г. е 34,5%, най-висок спрямо останалите райони.**

- За периода 2010-2015 г. се наблюдава **ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия** в ЮИР. Ограничена положителна тенденция се наблюдава по отношение на *безработицата и заетостта*. Различията по отношение на *БВП на глава от населението* се увеличават, което се дължи на намалението на показателя на област Сливен спрямо 2011 г., както и на значителния растеж в област Стара Загора. Устойчиво нараства стойността в област Ямбол. Различията в *размера на средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение* се увеличават в сравнение с 2008 г., като най-съществено е нарастването на показателя в област Стара Загора. В област Бургас расте с по-бавни темпове от средните за страната.

таблица 15. Степен на постигане на целите на РПР на ЮИР към 2015 г.

Цели на РПР на ЮИР	Индекс на постигане на целите
Стратегическа цел 1: Икономическо сближаване на ЮИР на междурегионално и вътрешнорегионално ниво посредством използване на собствения потенциал на района в условията на щадящо околната среда развитие	3 →
Стратегическа цел 2: Социално сближаване и намаляване на междуобластните неравенства в ЮИР чрез инвестиции в човешките ресурси и подобряване на социалната инфраструктура	3 →
Стратегическа цел 3: Развитие и подобряване на териториалното сближаване на ЮИР чрез използване на различните форми на териториалното сътрудничество – трансгранично, транснационално и междурегионално	3 →
Стратегическа цел 4: Балансирано териториално развитие на ЮИР чрез укрепване на градовете-центрове, подобряване свързаността в района и качеството на средата в населените места.	4 ↗

Постигнат е планирания напредък по реализацията на приоритетите, чрез които се реализира *Стратегическа цел 1*, чрез което е постигнат и планирания напредък по нея. Напредък над и значително над планираното е налице в областта на туризма и развитието на инфраструктурата за опазване на околната среда. Нарастването на инвестициите и персонала, зает с НИРД също допринасят за напредъка в развитието на конкурентоспособна икономика. Потенциалът за повишаване на конкурентоспособността на икономика в района до 2020 г. е **значителен. Необходими са допълнителни усилия,**

предвид наблюдавания ограничен напредък в преодоляването на вътрешнорегионалните различия в ЮИР за периода до 2015 г.

Постигнат е планирания напредък по Стратегическа цел 2. Въпреки това, за реализацията на **наличния потенциал** за постигане на целта до 2020 г., необходимо е да се насочи внимание към осъществяване на планираните инвестиции в изграждане и рехабилитация на здравната, социалната и културната инфраструктура. Необходимо е усилията да бъдат фокусирани върху продължаваща подкрепа за образованието и заетостта, като фактори за повишаване на произведената БВП и доходите в ЮИР.

Изпълнението на мерките по отделните приоритети на *Стратегическа цел 3* се характеризира с **разнороден напредък** – задоволителен по *Приоритет 3.1* чрез осъществяваните проекти/ инициативи за трансгранично сътрудничество и планиран и над планирания по *Приоритет 3.2* и *Приоритет 3.3*. Това обуславя наличието на **значителен потенциал** за изпълнение на *Стратегическа цел 3* в рамките на програмния период до 2020 г.

Изпълнението на мерките по *Приоритет 4.1* на *Стратегическа цел 4* се характеризира с **напредък над планираното**. Към момента се наблюдава изразен **напредък** в изпълнението на мерки, свързани с повишаване дела на населението в територии с интегрирано планиране и обслужвано на населението с подобрена транспортна и комуникационна свързаност в агломерационните ареали на големите градове. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.2* е **значително над планирания**, постигнат чрез инвестиции в транспортна и комуникационна инфраструктура. Напредъкът по изпълнението на *Приоритет 4.3* към момента **не е регистриран** предвид предстоящото стартиране на финансиращи програми в областта на подобряване качеството на живот в селските райони. Постигнатите резултати и предстоящото договаряне на средства за развитие на селските райони по ПРСР обуславя и **наличието на потенциал** за изпълнение на *Стратегическа цел 4* в рамките на програмния период до 2020 г.

Предвид това, че договорените средства за изпълнение на мерките по РПР на ЮИР до октомври 2017 г. са над 33% от индикативната оценка на необходимите средства до 2020 г., може да бъде направена оценка, че за изпълнението на плана до края на 2020 г. са необходими допълнителни усилия. Договорените средства по оперативните програми и ПРСР (ЕС и национално съфинансиране) – 664 млн. лв., показват, че е налице

потенциал за постигане на общия размер на средствата за реализация на РПР на ЮИР за периода до 2020 г.

В заключение, направеният анализ на изпълнението на РПР на ЮИР показва, че определената в него рамка на политиката за регионално развитие на ЮИР като цяло се изпълнява чрез инструментите на политиката за сближаване и съответното национално съфинансиране. Същевременно е ясна необходимостта от по-конкретно адресиране на бъдещите мерки към специфичните икономически и социални проблеми на района, в контекста на общите структурни предизвикателства пред развитието, свързани с конкурентоспособността на района и способността му да предложи привлекателна и устойчива среда за предприятията и местните жители – иновации, работещи институции, опростяване на бизнес средата, инфраструктура.

2. Актуализация на РПР на ЮИР

Данните от направената *междинна оценка* определят необходимостта от актуализация на РПР на ЮИР – налице са две от предпоставките, определени в чл. 19, ал. 1 от ППЗРР, а именно:

- налице са съществени промени в икономическите и социалните условия в ЮИР;
- налице са промени в свързаното национално законодателство, които следва да бъдат отразени в РПР на ЮИР.

Съгласно ППЗРР при актуализация на РПР на ЮИР за периода 2014-2020 г., следва да бъде разработен актуализиран документ за изпълнение на РПР на ЮИР за периода до 2020 г., които включва следните основни елементи:

- *след приемане на регионалната схема за пространствено развитие на ЮИР РПР на ЮИР, следва да бъде приведен в съответствие нея (осигуряване на съответствие с чл. 11, ал. 3 от ЗРР);*
- *включване на списък на големи проекти с регионално значение (осигуряване на съответствие с чл. 11, ал. 4, т. 3 от ЗРР);*
- *включване на мерки за градско възстановяване и развитие, които ще се прилагат по отношение на големите, средните и малките градове и крайградските зони (осигуряване на съответствие с чл. 11, ал. 4, т. 4 от ЗРР);*

- включване/актуализиране на *мерки и дейности за адаптиране на ЮИР към промените в климата* (осигуряване на съответствие с чл. 11, ал. 4, т. 5 от ЗРР);
- актуализиране на *целевите стойности на специфичните индикатори*, при отчитане на постигнатите актуални стойности и установената динамика на развитие на ЮИР.

Независимо от наличието на предпоставки за актуализация на РПР на ЮИР, следва да се отбележи, че тя *не е приоритетна*, тъй като част от посочените нови елементи, които следва да са включени в РПР, присъстват под една или друга форма в плана. За съобразяване на РПР с *регионалната схема за пространствено развитие на ЮИР* е необходимо тя да бъде разработена и утвърдена – към момента няма информация за напредъка в разработването на този документ. От друга страна, демографските промени определят необходимостта от извършване на промени в обхвата на районите от *ниво 3*, с оглед осигуряване на съответствие с изискванията на *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*

В зависимост от избора на вариант за формиране на районите от *ниво 2*, предвид необходимостта от промени в СЦР и СЗР, могат да се наложат и съответни промени, които се отнасят и до ЮИР – териториалния обхват на районите от *ниво 1*. В този контекст е препоръчително усилията да бъдат съсредоточени върху *устойчиво определяне* на обхвата на районите от *ниво 1, 2 и 3* – най-малко за целия следващ програмен период, осигуряване на съпоставимост на съответната статистическа информация за динамиката на индикаторите за социално-икономическото развитие, като база наблюдение и оценка на планираните мерки до 2020 г., така и за целите на планирането за новия програмен период. Разработването на *регионалната схема за пространствено развитие* следва да отчете новия обхват на районите от *ниво 2*.

В непосредствен план е препоръчително планиране и извършване на тематична/и оценка/и на РПР на ЮИР, включваща събиране и анализ/и на конкретни емпирични данни за локализация на установените проблеми, най-малко следните теми:

- Установяване на причините за относително *високата безработица* (по-висока от средното за страната) в областите Стара Загора и Бургас, въпреки динамиката в икономическото развитие.
- Анализ и оценка на причините за ниските нива на *разходите за НИРД* (0,34% през 2015 г. – значително по-малко от определената междинна цел за 2015 г.

– 0.8% и предварителните данни за нетно намаляване на разходите за НИРД през 2016 г.), въпреки наличното финансиране и високия дял предприятия в ЮИР, в приоритетни сектори на *Стратегията за интелигентна специализация* – мехатроника, уелнес индустрия, както и нарастването на броя на персонала, зает с НИРД.

- Анализ и оценка на причините за намаляването на *дела на хората между 30-34 г. с висше образование*, въпреки наличието на университетски центрове в Стара Загора и Бургас и динамиката в икономическото развитие в двете области.

Целта на посочените тематична/и оценка/и е да идентифицира подходящи мерки за подкрепа, които осигуряват възможност за ефективна реализация на наличния потенциал за преодоляване на негативните тенденции.

3. Препоръки за подготовка за следващия програмен период след 2020 г.

Бялата книга за бъдещето на Европа и изготвените документи за размисъл³⁷, по-конкретно Документът за размисъл относно бъдещето на финансите на ЕС посочват, че ЕС с 27 държави членки (след оттеглянето на Обединеното кралство) ще се сблъска с множество предизвикателства в периода до 2025 г. и след това. Тези предизвикателства включват миграцията, контрола на външните граници, цифровата революция и глобализацията, както и намаляването на социалното и териториалното неравенство, иновациите, инфраструктурните инвестиции и прехода към нисковъглеродна икономика.

Ключов въпрос по отношение на *политиката на сближаване* е ограничаването на инвестициите извън по-слабо развитите и трансграничните региони. Обсъждат се варианти за териториалния обхват и инвестиционните приоритети, но и възможностите за по-добро прилагане на *политиката на сближаване*, ключовите теми са:

- Въвеждане на единен набор от правила за съществуващите фондове, осигуряващ по-голяма съгласуваност на инвестициите и улесняване на бенефициерите, както и по-ефективна допълняемост между политиката на сближаване и финансирането за иновации или инфраструктура.

---

³⁷ https://ec.europa.eu/commission/white-paper-future-europe-reflections-and-scenarios-eu27_en

- Преразглеждане на системата за разпределяне на средства, като се добавят критерии, свързани с предизвикателствата пред ЕС — от демографските проблеми и безработицата до социалното приобщаване и миграцията, от иновациите до изменението на климата.
- Увеличаване на равнищата на националното съфинансиране за политиката на сближаване, за да се адаптират по-добре за различните държави и региони и да се повиши чувството за ангажираност с политиката.
- Осигуряване на по-голяма гъвкавост на политиката на сближаване и по-бърза реакция на новите предизвикателства чрез ефективно управление на неразпределената част от средствата.
- По-бързото изпълнение и по-плавният преход между програмните периоди може да бъдат постигнати с някои промени, като например по-строги правила за отмяна на поети задължения, по-кратки процедури за приключване на програми, както и по-бързи и по-гъвкави процедури за назначаване на органи за управление и за програмиране.
- Подобряване на взаимното допълване между финансовите инструменти. Координацията нагоре по веригата, еднаквите правила и по-ясното разграничаване на сферите за използването им могат да гарантират взаимно допълване между Европейския фонд за стратегически инвестиции, новия Европейски фонд за инвестиции във фондове за рисков капитал и кредитните, гаранционните и капиталовите инструменти, управлявани от държавите членки в рамките на политиката на сближаване.
- Възприемане на по-радикален подход за опростяване на изпълнението.

През май 2018 г. Комисията възнамерява да приеме предложението за многогодишната финансова рамка, последвано от предложения за политиката на сближаване за периода след 2020 г. Българската страна следва активно да участва в дискусиите при взимане на съответните решения, включително чрез създаване на тематични коалиции и партньорства.

Паралелно с дискусиите на ниво ЕС, през 2018 г. следва да стартира процеса на подготовка на стратегическите и програмните документи по политиката за регионално развитие, включващ:

- Промени в обхвата на районите от нива 2 и 3 (в зависимост от това, могат да се наложат и промени в районите от ниво 1) в Република България в контекста на *Общата класификация на териториалните единици за статистически цели* в Европейския съюз, съгласно *Регламент (ЕО) № 1059/2003 г.*;
- Приключване на етапа на планиране на пространственото развитие на територията на регионите от ниво 2, съгласувано и във взаимодействие със секторните стратегии;
- Изготвяне на тематични оценки, свързани с изпълнението на РПР на ЮИР и/или за конкретни мерки, които са планирани и/или се изпълняват с цел установяване на ефективни подходи за адресиране и преодоляване на вътрешно регионалните различия;
- Анализ и оптимизиране на структурата на стратегическите документи за регионално развитие на национално и регионално ниво;
- Разработване на стратегическите документи за регионално развитие на национално ниво и за районите от ниво 2 за периода след 2020 г.

Тези действия ще осигурят възможност за преодоляване или най-малко значително смекчаване на ефектите от актуалните предизвикателства, както и плавен преход между програмните периоди.

ИЗТОЧНИЦИ И РЕФЕРЕНТНИ ДОКУМЕНТИ

- Регионален план за развитие на Северозападен район от ниво 2, приет с Решение № 459 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Северен централен район от ниво 2, приет с Решение № 461 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Североизточен район от ниво 2, приет с Решение № 460 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югозападен район от ниво 2, приет с Решение № 457 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Южен централен район от ниво 2, приет с Решение № 462 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Регионален план за развитие на Югоизточен район от ниво 2, приет с Решение № 458 на Министерския съвет от 01.08.2013 г.*
- Предварителни оценки на РПП на районите от ниво 2 за периода 2014-2020 г.*
- Национална стратегия за регионално развитие на Република България за периода 2012-2022 г., приета с Решение № 696 на Министерския съвет от 24.08.2012 г.*
- Национална програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2020, приета с Решение № 1057 на Министерския съвет от 20.12.2012 г.*
- Национална концепция за пространствено развитие 2013-2025 г., приета с решение на Министерския съвет по Протокол № 47.61 от 19.12.2012 г.*
- Национална програма за реформи на Република България в изпълнение на стратегията "Европа 2020", актуализация 2017 г., приета с Решение № 280 на Министерския съвет от 18.05.2017 г.*
- Междинна оценка на Националната стратегия за регионално развитие на Република България 2005-2015 г., приета с Протокол № 22.1 на Министерския съвет от 08 юни 2011 г.*
- Междинни оценки за изпълнението на Регионалните планове за развитие на районите от ниво 2 за периода 2007-2010 г., приети с решение на Министерския съвет по Протокол №28.3 (ЮЗР) от 20.07.2011 г. и решения 29.46 (ЮИР), 29.47 (СЗР), 29.48 (СИР), 29.49 (СЦР) и 29.50 (ЮЦР) по протокол от 27.07.2011 г.*
- Европа 2020. Стратегия за устойчив, интелигентен и приобщаващ растеж. Брюксел, 3.3.2010 г. COM(2010) 2020*
- Оперативна програма "Добро управление" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Околна среда" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Развитие на човешките ресурси" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Региони в растеж" 2014-2020 г.*
- Оперативна програма "Транспорт и транспортна инфраструктура" 2014-2020 г.*
- Програма за развитие на селските райони 2014-2020 г.*

Програма за морско дело и рибарство 2014-2020 г.

Регламент (ЕО) № 1059/2003 г. на Европейския парламент и на Съвета от 26 май 2003 година за установяване на обща класификация на териториалните единици за статистически цели (NUTS), Официален вестник на ЕС, L 154 от 21.6.2003 г., последни промени Официален вестник на ЕС L 322, 29.11.2016 г.

Закон за регионалното развитие, обн., ДВ, бр. 50 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изменения и допълнения, ДВ, бр.13 от 2017 г.

Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие, приет с ПМС № 216 от 2.09.2008 г., обн., ДВ, бр. 80 от 2008 г., в сила от 31.08.2008 г., последни изм. и доп., бр. 50 от 2016 г.

Закон за управление на средствата от европейските структурни и инвестиционни фондове, обн., ДВ, бр. 101 от 2015 г., последни изм. и доп., бр. 85 от 2017 г.

Методически указания за разработване на Национална стратегия за регионално развитие 2012-2020 г., Регионални планове за развитие, Областни стратегии и Общински планове за развитие за периода 2014-2020 г., Заповед №РД-02-1402 от 22.11.2011 г. на министъра на регионалното развитие и благоустройството

Анализ на състоянието и тенденциите за промени в обхвата на районите от нива 1, 2 и 3 в Република България в контекста на общата класификация на териториалните единици за статистически цели в Европейския съюз, Министерство на регионалното развитие и благоустройството, ФРМС Консулт ЕООД, София, ноември 2013 г.

Моят регион, моята Европа, нашето бъдеще – седми доклад за икономическото, социалното и териториалното сближаване, Европейска комисия, 2017 г.

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН, <http://umispublic.minfin.bg/>

Информационна система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България – ИСУН2020, <http://2020.eufunds.bg/>

Национален статистически институт – <http://www.nsi.bg/>

Евростат – <http://eurostat.ec.europa.eu>

Портал за обществени консултации – <http://www.strategy.bg>